د خالد بن ولید رضي الله عنه ژوند او جهادي کارنامې

لیکوال
عمر شاهین

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

مسلم
خپرندویه ټولنه

کتاب پېژندنه

د کتاب نوم	د خالد بن ولید رضي الله عنه ژوند
لیکوال	عمر شاهین
خپرندوی	مسلم خپرندویه ټولنه - جلال آباد
چاپ وار	لومړی
کمپوز	مصلح الدین حامد
چاپ شمېر	۱۱۰۰
چاپ لړ	۱۶۲
چاپ کال	۱۳۹۴

د چاپ حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

د ترلاسه کېدو ځای

مسلم کتاب پلورنځی

پته: اسحاقزی مارکېټ، لاندیني پوړ، جلال آباد ښار، افغانستان

اړیکشمېرې: ۰۷۰۶۲۶۲۶۴۶۳ - ۰۷۷۶۰۰۶۴۱۶

برېښنا لیک: muslim-pub@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

موضوع	مخ
سریزه	۱
نوم اونسب يې	۳
د خالد رضي الله عنه اسلام	۴
د مؤته غزا	٦
د مکې فتحه	۸
د بت ماتول	۱۳
د اسلام تبليغ	۱۳
د حنين غزا	۱۳
د طايف محاصره	۱۵
د تبوک غزا	١٦
اکيدر	۱۷
د اسلام د بلونکي په حيث د خالد رضي الله عنه تاکل	۱۸
خالد رضي الله عنه د ابوبکر صديق رضي الله عنه د خلافت په دوره کې	۱۹
د طليحه بغاوت	۲۱
ام زمل	۲۳
مسيلمه	۲۵
د يمامې جګړه	۲٦
د مسيلمه قاتل	۳۱
بهرنۍ حملې	۳۲
د عراق په لوري پرمختګ	۳۳
عراق ته د خالد رضي الله عنه روانيدل	۳۴
له هرمز سره مقابله	۳۵
د ذات السلاسل کاظمه جګړه	۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

موضوع	مخ
حصن المراة	۳۸
د ثنا د ویالي جګړه	۳۹
دولجه جګړه	۴۱
د الیس جګړه	۴۲
د حیره د خلکو بغاوت	۴۳
الانبار	۴۵
عین التمر	۴۷
د دومة الجندل فتحه	۴۹
حصید ، حنافس او مضیح	۵۱
د حصید جګړه	۵۲
د مضیح جګړه	۵۳
د ثني او بشر فتحه	۵۴
د فراض جګړه	۵۵
پر شام باندې حمله	۵۷
د دمشق جګړه	۵۸
د دمشق فتحه	٦۱
د شام عامل	٦۲
د خالد رضي الله عنه غزل	٦۴
د خالد رضي الله عنه وفات	٦۷
ماخذونه	٦۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

الحمدلله رب العالمین والصلاة والسلام علی امام النبین وقائد المجاهدین سیدنا محمدٍ وعلی اله واصحابه ومن سار علی نهجهم وسلک طریقهم وجاهد في سبیل الله الی یوم الدین امابعد!

درنو لوستونکو!

د نړۍ تاریخ د حق او باطل په بې شمېره جګړو شاهد دی ، په دې جګړو کې د بري او ماتې معیار د اسلام د یو ستر پوهاند د وینا په اساس په سلو کې پنځه اویا فیصده د جنګیالیو په عقیده ، هدف او مورال پورې اړه لري، د اسلام د د تاریخ پیښې او د خالدبن ولید رضي الله عنه حیرانوونکي کارنامې زمونږ د خبرې تائید او ملاتړ کوي.

د پورتنیو خبرو د تائید لپاره د دې وړوکي تاریخي اثر پیښې هم کافي دي ، خو زه د مثال په توګه د هغه وخت د مسلمانانو د جنګې روحیې د څرګندونې لپاره د خالد رضي الله عنه د هغه لیک یو برخه رانقلوم چې د فارس د پاچهۍ د یوه سپه سالار هرمن په نامه یې لېږلی و ، (پر داسې وخت له ځانه پرته هېڅوک هم مه ملامتوه ځکه ما له ځانه سره داسې خلک راوستې دي چې پر مرینه او شهادت دومره مین دي څومره چې تاسې د ژوند په خوږو مین یئ) دا د هغه وخت د مسلمانو مجاهدینو د اسلامي عقیدې او مورال یو غوره مثال دی او د هغوی د بري راز په همدې کې نغښتی وه ، په شهادت مین قوم تل ازاد او کامیاب وي ما په همدې هیله د دې اثر مطالب راټول کړې دي چې زمونږ سر ښندونکو مجاهدینو ته د هغه اتلانو د اتلولۍ او سر ښندنې انځور مخې ته ودرېږي، چې په خپلو سپېڅلو وینو یې د روم او فارس امپراطورۍ د جاهلې نظامونود تیارو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وراندې د اسلام د ازادۍ ښښونکې نظام مشال بل کړ او دا هم ورته څرګنده شي چې د هغه وخت د يو موټې مسلمانانو د بري راز چې د روم او فارس د امپراطورۍ کمپله يې ورټوله کړه په څه کې نغښتې وه ، هغوی يو مخ د قران کريم د دې ايت مصداق وه:

﴿كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ .(البقره: ۲۴۹)

ژباړه: ډېر ځله داسې شوي دي چې يو وړوکی ټولګی د الله په امر پرېروې لويې ډلې بر لاس شوی دی.

د هغه وخت د مسلمانانو د کاميابۍ راز په سربښندنه ، صبر، استقامت، يووالي او ثبات کې نغښتی و.

که زمونږ اتل مجاهدين د الله تعالی په لاره کې ځانونه د دې صفاتو په وسيله سنبال کړې نو د مرستې ، فتحې او کاميابۍ ضمانت يې الله جل جلاله کړی دی نور به د ختيځ او لويديځ د فرعونې او صليبې ځواکونو له وحشت ، بربريت د وسلو او ځواکونو له ډېرښت څخه به هيڅ انديښنه ونه لري.

او په پای کې له تاسو محترمو لوستونکو څخه هيله کوم که چېرته مو په دې کتاب کې نيمګړتيا وليدله نو د مهربانۍ له مخې يې مسلم خپرندويې ټولنې ته وسپارئ چې په راتلونکې چاپ کې يې اصلاح کړي خپله سريزه د يو شاعر په دې شعر رانغاړم چې وايي:

تـــورې ډېـــرې دي خـــو زره د خالـــد غـــواړي
تـــه خالـــد بـــن وليـــد شـــه جهـــان ســـتا دی

په درنښت
عمر شاهين

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوم اونسب يې

نوم يې خالد رضي الله عنه کنيه يې ابوسليمان دی او د محمد صلی الله عليه وسلم له خوا نه ورته په جګړو کې د بې سارې زړورتيا او سربښندنې له امله د سيف الله (د الله جل جلاله توره) لقب ورکړ شوی وه، دغه نوميالی او اتل صحابي له هجرت نه شل کاله د مخه په مکه مکرمه کې زېږيدلی وه. د ۴۱ کلونو په عمر د حمص په ښار کې ۲۱ هجري کې وفات شو، د نسب لړۍ يې په لاندې ډول ده: خالد بن وليد بن مغيره بن عبدالله بن عمرو بن مخزوم بن يقظه بن تميم بن کلاب بن مره بن کعب بن لوئ بن غالب بن فهر بن مالک بن نضر بن کنانه.

خالد رضي الله عنه د عربو په يوې مشهورې قبيلې بني مخزوم پورې منسوب و. د پيغمبر صلی الله عليه وسلم نيا فاطمه بنت عمرو بن عابد د خالد رضي الله عنه د غوره نيکه مخزوم د لمسي عمران بن عمرو لمسۍ وه، همدارنګه د رسول الله صلی الله عليه وسلم سکه ترور عاتکه بنت عبدالمطلب د خالد رضي الله عنه د سکني تره ابو اميه بن مغيره ښځه وه، دويمه ترور مبسره يې د خالد رضي الله عنه د نيکه مغيره د لمسي عبدالاسد بن هلال ښځه وه ام سلمه د رسول الله صلی الله عليه وسلم ميرمن هم د خالد رضي الله عنه د تره ابو اميه لور وه، د خالد رضي الله عنه مور لبابه صغری بنت حارث هلاليه د محمد صلی الله عليه وسلم د ميرمن ام المؤمنين ميمونې خور وه، د خالد دويمه ترور لبابه کبری د رسول الله صلی الله عليه وسلم د تره عباس رضي الله عنه ښځه وه، د خالد رضي الله عنه پلار وليد بن مغيره د نوم او شتو خاوند و. سربېره پر دې يې په خپل قوم کې د پوهې او تدبير له امله هم ښه نوم درلوده او خلکو به ورته په درنه سترګه کتل له نورو قومونو سره به چې کومه شخړه او معامله پيدا شوه نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکې خلکو به دی د خپل او په توکه ورليږه، خالد رضي الله عنه له کوچنيوالي راهيسې ډير هوښيار او زړور و، د ځوانۍ له پيله يې له اس زغلولو، غشي ويشتلو نيزه وهلو او توري وهلو سره ډيره مينه وه او بشپړ مهارت يې پکې درلوده. چې زلمی شو نو دغه ټولې ښېگړې، چې د هغه وخت د ځوانانو غوره صفات گڼل کيدل، په ده کې تر هر چا زياتې وې. هغه په جگړه کې بالکل د لوړ فطري استعداد خاوند و تر اسلام راوړلو د مخه هم د مکې د قريشو د نظامي کمپونو انتظام، د لښکرو سامان ساتل او د سپرو د رسالې مشري د هغه پر غاړه وه. هغه دغه وظايف په ډيره ښه توکه سرته رسول، لکه څنگه چې موږ وينو د احد په جگړه کې هغه مسلمانانو ته زښت زيات زيان ور اړولی وه.

د خالد رضي الله عنه اسلام

د حديبيه صلحې ته الله جل جلاله فتحه ويلې ده، خو دا فتحه او کاميابي د جسمونو نه بلکې د زړونو فتحه ده د اسلام د خپريدو لپاره امن پکار و او هغه د دغې صلحې په برکت د اسلام په برخه شو دا صلحه او روغه پخپله دښمنانو هم برې گڼله. د قريشو او مسلمانانو ترمنځ چې تر دغه وخته پورې کوم جنگونه شوي دي په پوځي لحاظ په هغو کې هر ځای د قريشو په صفونو کې د خالد بن وليد رضي الله عنه نوم په ښکاره ډول ليدل کيږي، د جاهليت په زمانه کې د سپرو لښکري ده ته سپارل شوي وي، د احد په جگړه کې د قريشو د لښکرو ښوپيدلي پښې د ده په بې سارې ميړانه راټينگې شوې وې، د حديبيه په معامله کې هم د قريشو گزمه د همدې پياوړي اتل تر قوماندې لاندې وه. خو سره له دې ټولو خبرو هم د قريشو دغه لوی سپه سالار اسلام ته تسليم شو، وايي چې د هغه وررور وليد بن وليد رضي الله عنه چې تر ده د مخه مسلمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوى وه ده ته يې ليک وراستولى وه او داسې يې ورته ليکلي وو خالده! پيغمبر صلى الله عليه وسلم له ما نه ستا پوښتنه وکړه، ته ولې نه مسلمانيږې. د دغه ليک له لوستلو وروسته خالد رضي الله عنه په همدې ورځ له مکې نه ووت او د مدينې په لور روان شو، په لاره کې د ده د جنګ او جګړو ملګرى عمرو بن العاص رضي الله عنه هم ورسره ملګرى شو، هغه ورنه پوښتنه وکړه چې چيرته ځې؟ ده ورته وويل: د مسلمانيدو لپاره ځم اخر تر کومه پورې؟ عمرو بن العاص ورته وويل زما هم دا نيت وه دواړه يو ځاى نبوي دربار ته ورغلل او په اسلام مشرف شول، پيغمبر صلى الله عليه وسلم د هغه په مسلمانيدو په دغو الفاظو دالله جل جلاله شکر اداء کړ: الحمد لله الذي هداک في الاسلام، ثنا او ستاينه هغه الله لره ده چې ته يې د اسلام په لوري هدايت کړې په دې توګه هغه توره او د ميراني جوهر چې تراوسه د اسلام پر ضد ترينه کار اخيستل کيده د اسلام د مينې او محبت د خپرولو په لاره کې په کار واچول شو. د خالد رضي الله عنه له اسلام راوړلو نه وروسته پيغمبر صلى الله عليه وسلم هغه ته وفرمايل: ستانه زما همدا هيله کيده چې ته به اورمرو مسلمانيږې، خالد رضي الله عنه عرض وکړ ما له مسلمانانو سره ډير مخالفت کړى دى له دې امله زه بښنه غواړم، څرنګه چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د دعوت بنيادي اصول بشريت ته د امن او سلامتيا د لارې ښودل وو نه د شخصي کينو او جګړو انتقام اخيستل نو د خالد رضي الله عنه د نه ښنلو هيڅ سوال نه پيداکيده، له دې امله پيغمبر صلى الله عليه وسلم هغه ته دادګيرنه ورکړه او له اسلام نه مخکې خطاګانې يې ورته وبښلې.

د مکې د فتحې او نيولو پر وخت چې خالد رضي الله عنه د مسلمانانو د يو ټولګي د افسر په توګه د محمد صلى الله عليه وسلم له مخې نه تير شو نو محمد صلى الله عليه وسلم پوښتنه وکړه چې دا څوک دى؟ خلکو ورته وويل چې خالد دى، محمد صلى الله عليه وسلم ورته وويل د الله جل جلاله توره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مؤته غزا

مؤته په شام کې د يو ځای نوم دی چې دبلقان دې خواته پروت دی په عربو کې چې کومې شرقي تورې مشهورې دي هغه په دغه ځای کې جوړېږي.
محمد صلی الله عليه وسلم د بصري د پاچا يا د روم د قيصر په نامه يو خط ليکلی وه. د شام او عربو په سرحدي سيمو کې چې کومو عربي رئيسانو واکمني درلوده په هغو کې يو شرحبيل بن عمرو هم وه. دی د همدې بلقان سيمې حاکم او د قيصر تر فرمان لاندې و. دې عربي کورنۍ له ډېرې مودې راهيسې عيسايي مذهب منلی و او د شام په سرحدي سيمو کې يې حکمراني کوله. د محمد صلی الله عليه وسلم ليک حارث بن عمير وړی وه، خو شرحبيل سرېبره پر دې چې ليک ته مثبت ځواب ورنه کړ هغه يې شهيد هم کړ.
د حارث د قصاص او پور اخيستلو لپاره محمد صلی الله عليه وسلم درې زره لښکر تيار کړ او شام ته يې وليږه، زيد بن حارثه يې چې د محمد صلی الله عليه وسلم يو ازاد کړی مريی وه د دغه لښکر سپه سالار وټاکه او ورته ويې ويل چې که د شهادت لوړ مقام دې په برخه شو نو جعفر طيار او که هغه هم شهيد شو نو عبدالله بن رواحه به ددې لښکر سپه سالاران وي، زيد رضي الله عنه مريی وه خو ازاد شوی وه، جعفر طيار د علي رضي الله عنه سکه ورور و او محمد صلی الله عليه وسلم ته ډېر نږدې وه او عبدالله بن رواحه يو مخور انصار او مشهور شاعر و، د خالد رضي الله عنه په څېر نوميالی جګړن هم په دې لښکر کې و، له دې کبله خلکو په دې خبره ډېر حيران وو چې د جعفر طيار او عبدالله بن رواحه غوندې مخور او خالد رضي الله عنه غوندې توريالي اشخاص موجود و نو زيدبن حارثه په څه وجه سپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سالار وټاکلی شو دا خبره په خلکو کې ډیره خپره شوه خو اسلام چې د کوم عام مساوات د ټینګولو لپاره راغلی و د هغه لپاره دغه راز قرباني او ایثار ته ډېره اړتیا وه.

که څه هم دا جګړه د قصاص لپاره وه، خو څرنګه چې د مسلمانانو د ټولو جګړو اصلي هدف د اسلام خپرول او تبلیغ وو نو له دې امله محمد صلی الله علیه وسلم هغوی ته وفرمایل:

چې لومړی هغوی اسلام ته راوبولئ، که هغوی اسلام ومانه نو جنګ ته هیڅ ضرورت نشته، کوم وخت چې دغه لښکر له مدینې نه روان شو نو جاسوسانو شرحبیل ته خبر ورکړ، شرحبیل د لښکر د مقابلې لپاره لږ و ډېر سل زره لښکر تیار کړ، له بلې خوا په خپله د روم د قیصر هرقل د قبائیلو د بې شمیره لښکر سره راغی او په مآرب کې یې چې د بلقاء په سیمه کې پروت دی واړول زید رضي الله عنه چې له دې حالت نه خبر شو نو ویې غوښتل چې محمد صلی الله علیه وسلم له دې پیښې نه خبر کړي او بیا د هغه حکم ته انتظار وکړي. خو عبدالله بن رواحه رضي الله عنه وویل چې زموږ اصلي مقصد د دغې سیمې نیول نه بلکې د شهادت لوړ مقام ګټل دي او دا شی موږ ته هر وخت په لاس راتلای شي. لهذا دا چې دا لږ شمیر خلک د جنګ په میدان ور وختل او په سل زره پوځ یې برید وکړ.

په دې لړ کې زید رضي الله عنه د ډېرو غشو او نیزو ګوزارونه وخوړل او شهید شو، د زید رضي الله عنه له شهادت نه وروسته جعفر بیرغ په لاس کې ونیوه له خپل اس نه را کوز شو لومړی یې په خپله د خپل اس پښې غوڅې کړې او بیا یې په یوه داسې خونړۍ جنګ لاس پورې کړ چې په تورو ټوټې ټوټې په ځمکه ولوېده او شهید شو. عبدالله بن عمرو رضي الله عنه وایي چې ما د هغه مړی لیدلی وه د تورو او نیزو (۹۹) پرهارونه پرې معلومېدل او ټول ګوزارونه یې د مخې له خوا خوړلي وو، د شا په برخه یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو داغ او تپ هم نه معلوميده، د جعفر رضي الله عنه څخه وروسته عبدالله بن رواحه د اسلام بيرغ اوچت کړ، ده هم د زړورتيا او ميړانې جوهر وښوده، خو په پاى کې دى هم شهيد کړاى شو، د عبدالله بن رواحه رضي الله عنه له شهادت نه وروسته مسلمانان لږ پريشانه غونډې شول، خو ثابت بن ارقم انصاري د اسلام بيرغ را پورته کړ او ويې ويل: مسلمانانو! اوس تاسو په خپلو منځو کې د يوه تن مشري ومنئ، ټولو ورته وويل چې موږ ستا په مشرۍ راضي يو، خو ثابت ورته وويل: زه د دې کار وړ نه يم، زما په فکر خالد رضي الله عنه ددې کار لپاره وړ دى. ټولو په اتفاق سره د هغه خبره ومنله.

خالد رضي الله عنه را وړاندې شو د اسلام بيرغ يې اوچت کړ او په داسې ميړانه وجنګيده چې په يو ګوزار به يې د دښمن يوڅيان ځاى په ځاى کيدل. په صحيح بخاري کې راغلي دي چې په دغه ورځ د خالد رضي الله عنه په لاس کې اته توري ماتې او کږې شوې، خو له دومره ميړانې سره سره هم د درې زرو کسانو مقابله له سل زرو تنو سره ډېره ګرانه وه، دا د خالد رضي الله عنه د ميړانې او تدبير نتيجه وه چې دغه لښکر روغ راخلاص شو.

د مکې فتحه

د حديبيې د صلحې په برکت دومره وشول چې د يو څه مودې لپاره امن و امان راغى او د حرم ميناانو يو ځل د دغه ابراهيمي يادګار يعنې حرم زيارت وکړاى شو.

د حديبيې د صلحې له امله د عربو په قبيلو کې خزاعه قبيله له محمد صلى الله عليه وسلم سره سوګندي شوې وه او د دوى دښمني قبيلې بنوبکر له قريشو سره تړون کړى و، د دغو دواړو دښمنو قبيلو ترمنځ له ډېرو مودو

(c) ketabton.com: The Digital Library

راهیسې جګړې روانې وې، خو کوم وخت چې اسلام را څرګند شو نو د ټولو عربو خیل ځان ته پام شو او دغه جنګونه بس شول. ځکه چې د عربو ټول ځواک اوس د اسلام په مقابله کې په کار اچول شوی وه، کله چې د حدیبیې صلحې په خلکو کې یو څه ډاډ پیدا کړ نو بنو بکر داسې وګڼل چې اوس د کسات او غچ اخیستلو وخت راغلی دی، له دې امله یې ناڅاپه په خزاعه حمله وکړه او د قریشو مشرانو هم په څرګنده توګه ورسره مرسته کوله، د خزاعه قبیلې خلکو له نا چارۍ نه حرم ته پناه یووړه، بنوبکر د حرم د احترام له کبله جنګ پرېښود، خو د دوی لوی مشر نوفل ورته وویل چې: داسې وخت بیا تاسې ته په لاس نه شي در تلای، مطلب دا چې د حرم په سیمه کې دننه هم د خزاعه وینې توی کړای شوې، دغه وخت محمد صلی الله علیه وسلم په مسجد کې ناست وو چې ناڅاپه دا اواز پورته شو: ای الله جل جلاله ! زه به محمد ته هغه معاهده وربه یادوم چې زموږ او دده د پخوانۍ کورنۍ ترمنځ شویده ای د الله جل جلاله پیغمبره! زموږ مرسته وکړه او د الله بندګان راوبوله ټول به د مرستې لپاره حاضر شي.

پر دغه وخت د خزاعه څلوېښت تنه سپاره چې عمرو بن سالم یې مشر و فریادي راغلل، محمد صلی الله علیه وسلم چې د دوی د مظلومیت فریادونه واورېدل نو ډېر خپه شو، خو سره له دې یې هم قریشو ته استازی ولېږه او دا درې شرطونه یې ورته وړاندې کړل چې له دې شرطونو څخه دې یو ومنلای شي:

۱- د وژلیو د وینې بیه دې ورکړی شي.

۲- قریش دې د بنوبکر له مرستې لاس واخلي.

۳- دا علان دې وکړی شي چې د حدیبیه معاهده ماته شوه.

قرط بن عمر د قریشو له خوا وویل، چې یوازې درېیم شرط مو ومانه خو د استازي له تګ نه وروسته قریش پښیمانه شول او ابوسفیان یې د سفیر په

(c) ketabton.com: The Digital Library

توګه مدينې ته وليږه چې د حديبيه تړون بيا نوی کړي، ابوسفيان مدينې ته ورغی او د محمد صلی الله عليه وسلم حضور ته يې خپله غوښتنه وړاندې کړه خو د رسالت دربار ورته د بد عهدۍ او بني خزاعه سره د ظلم له امله ځواب ورنه کړ د ابو سفيان سفارت له ناکامۍ سره مخامخ شو.

د اتم هجري کال د روژې مياشتې په لسمه نېټه نبوي سورلۍ په ډېر برم او پرتم د مکې په لوري وخوځيده لس زره سمبال پوځ ورسره و په لاره کې به ورسره ځای په ځای د عربو قبيلې يو ځای کيدلې، تر څو دغه لښکر مرالظهران ته چې له مکې معظمې نه يو پړاو او يا څه کم يو پړاو لرې دی ورسيده او دغلته يې ديره واچوله.

د محمد صلی الله عليه وسلم د حکم له مخې ټول لښکر ځالی په ځای جلا اورونه بل کړل او ټول ډاګ د شپې په تياره کې روښانه ښکاريده. د لښکر د راتګ خبر د قريشو غوږ ته رسيدلی وه خو سره له دې يې هم د پوره تحقيق لپاره حکيم بن حزام د خديجې رضي الله عنها وراره ابو سفيان او بديل بن ورقاء يې هغه ځای ته ورواستول خو څرنګه چې ابوسفيان هلته وليدل شو، نو عمر رضي الله عنه سمدلاسه راووت او نبوي دربار ته راغی او عرض يې وکړ چې د کفر د بيخ ايستلو وخت راورسيده خو عباس رضي الله عنه د هغه د سر د سلامتۍ غوښتنه وکړه.

د ابوسفيان ټولې کارنامې هر چاته څرګندې وې او هر يو عمل يې د وژلو لپاره کافي و. د اسلام سره بې کچه دښمني، پر مدينه منوره باندې بيا بيا حملې کول، د مسلمانانو پر ضد د عربو قبيلو راپورته کول او د محمد صلی الله عليه وسلم د وژلو پټه دسيسه. دا ټول شيان هر يو د ده د وينې بيه کيدلای شوه. خو له ټولو څخه لوړ ځيز نبوي عفوه وه چې د ابوسفيان په څېر دښمن په غوږ کې يې هم ورو غوندې وويل د وېرې ځای نه دی.

په صحيح بخاري کې راغلي دي چې ابوسفيان له نيولو سره سم مسلمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو، خو په تاریخ طبري او نورو کې ددې لنډیز تفصیل د سوال او ځواب په توګه داسې راغلی دی:
رسول الله صلی الله علیه وسلم: څنګه ابوسفیان! اوس ستا په دې خبره پوره باور نه دی راغلی چې له الله جل جلاله نه پرته کوم بل معبود نشته.
ابوسفیان: که بل الله جل جلاله وای نو نن به زموږ بکار شوی وای.
رسول الله صلی الله علیه وسلم: ایا په دې کې څه شک شته چې زه د الله جل جلاله رسول او پیغمبر یم؟
ابوسفیان: په دې کې لږه شبهه نشته. په هر حال ابوسفیان اسلام ښکاره کړ خو ایمان یې لا ګډوډ وو. مورخینو لیکلي دي چې وروسته بیا سم مسلمان شو. رسول الله صلی الله علیه وسلم پر دغه وخت اسلامي لښکر پر درې برخو وویشه د یوې برخې مشر ابوعبیده بن الجراح رضي الله عنه وه او د بلې برخې زبیر بن العوام رضي الله عنه و او د درېیمې برخې سپه سالار خالد بن ولید رضي الله عنه و بیا یې امر وکړ چې نبوي بیرغ دې په حجون نومې ځای ورپول شي او خالد رضي الله عنه ته یې امر وکړ چې له لښکرو سره د مکې پاسنۍ برخې ته راشي دا اعلان وشو چې هر څوک وسله کېږدي او یا د ابوسفیان ځای ته پناه یوسي، یا خپله دروازه وتړي نو هغوی ته به پناه ورکړای شي. سره له دې هم د قریشو یوې ډلې مقابلې ته ملا وتړله او د خالد رضي الله عنه په لښکرو یې د غشو وارونه وکړل چې دوه تنه یې شهیدان شول، له دې امله خالد رضي الله عنه هم ځوابي حملې ته اړشو، د حملې په نتیجه کې د یوې شیبې وروسته مخالفینو خپل دیارلس تنه مړي په میدان پرېښودل او خپله یې پښې سپکې کړې. کوم وخت چې محمد صلی الله علیه وسلم د خالد رضي الله عنه د تورو پړکهار ولیده نو پوښتنه یې ځینې وکړه، خو وروسته چې ورته څرګنده شوه چې لومړی مخالفینو پر هغوی برید کړی و نو ویې ویل: د الله تعالی فیصله همداسې وه، د الله جل

(c) ketabton.com: The Digital Library

جلاله شان ته وګوريځ هغه دروند حرم چې د بت ماتوونکي ابراهيم خليل الله يادګار و اوس يې په غيږ کې (۳٦۰) بتان ايښودل شوي وو، محمد صلى الله عليه وسلم به هغه يو يو بت د لرګي په څوکه واهه او دا ايت به يې لوسته:

﴿ جَاءَ الحَقُّ وَزَهَقَ البَاطِلُ إِنَّ البَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴾. (الإسراء: ۸۱)

ژباړه: حق راغی او باطل محوه شوو او باطل يو محوه کيدونکی شی دی.

وروسته بيا محمد صلى الله عليه وسلم يوه مهمه خطبه ولوسته چې د اسلام زيات احکام په کې بيان شول.

کوم وخت چې محمد صلى الله عليه وسلم له خطبې نه وروسته حاضرينو ته وکتل نو ويې ليدل چې د قريشو غټان له ټولو نه مخکې ناست دي. په دوی کې هغه خلک هم وو چې د اسلام په بربادۍ او تباهۍ کې يې له هر چا نه زيات زيار او کړاو ګاللی وه. هغه کسان هم پکې وو چې ښه خبره به يې له هغه مبارک سره له کنځلو او د ګلو پرته بل څه نه وه. هغه کسان هم پکې وو، چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم په مبارک وجود يې د تورو او نيزو ګوزارونه کړي وو، هغه کسان هم وو چې په لارو کوڅو کې به يې ورته اغزي اچول. هغه کسان هم وو چې د وعظ پر وخت به يې د محمد صلى الله عليه وسلم پوندې او پښې په وينو سرې کولې او هغه کسان هم وو چې د محمد صلى الله عليه وسلم له وينو پرته يې په بل څه تنده نه ماتيدله، هغه کسان هم ناست وو چې مسلمانان به يې په تودو شګو څملول او سينې به يې په سرو کړو مهرونو ور داغلې، رسول الله صلى الله عليه وسلم ټولو ته وکتل او په يوه هيبتناکه لهجه يې ترينه پوښتنه وکړه: تاسې څه پوهيږئ چې زه به له تاسې سره څه معامله کوم؟ دغه خلک که څه هم ډېر ظالمان، بدبخت او بې رحمه وو، خو سره له دې هم د خلکو په مزاج ښه پوهيدل، دوی ټولو په يوه غږ وويل: اخ کريم و ابن اخ کريم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته زموږ د پر شريف ورور او وراره يې د محمد صلی الله عليه وسلم له خوا نه دوی ته هغه ارشاد وشو چې دده له شان سره ورو:
لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ اذْهَبُوا فَأَنْتُمُ الطُّلَقَاءُ.
ژباړه: نن په تاسې هيڅ پړه نشته ځئ ولاړ شئ تاسې ټول ازاد ياست.

د بت ماتول

د همدغه کال د روژې په مياشت کې محمد صلی الله عليه وسلم خالد رضي الله عنه د بنو کنانه قبيلې د عزی بت د ماتولو لپاره ولېږه. خالد رضي الله عنه د محمد صلی الله عليه وسلم د حکم پر اساس دغه بت ټوټه ټوټه کړ.

د اسلام تبليغ

د مکې مکرمې له فتحې نه يوه مياشت وروسته محمد صلی الله عليه وسلم خالد رضي الله عنه د مسلمانانو د يوې کوچنۍ ډلې د مشر په توګه د بني خزيمه قبيلې خلکو ته د تبليغ لپاره استولی وه.

د حنين غزا

حنين د مکې او طايف په منځ کې د يو ناو نوم دی، ذوالمجاز د عربو يو مشهور بازار دی چې د عرفات له غره نه درې ميله لرې دی. حنين د دغه غره په لمن کې پروت دی ځينې خلک يې د اوطاس په نامه هم يادوي، د مکې فتحه د نورو عربو قبيلو لپاره د زغم وړ نه وه، هوازن او ثقيف په عربو کې ډيرې جنګيالۍ قبيلې وې، څومره به چې اسلام برۍ مونده،

(c) ketabton.com: The Digital Library

همغومره به هغوی پریشانه او وارخطا کیدل او د خپل ریاست او امتیاز د له منځه تللو وېره به ورسره ملګرې کیدله له دې امله د مکې له فتحه کیدلو نه وراندې د هوازن رئیسان په عربو کې وګرځیدل او د اسلام د مخالفت جوش یې په کې را پیداکړ، دوی د عربو له ټولو قبیلو سره دا قرار داد وکړ چې په مسلمانانو یوه عامه حمله وشي، له دې امله دغو خلکو څلور زره نامتو کسان د مالک بن عوف او درید بن الصمة په مشری د جګړې لپاره چمتو کړل. او د حنین په ناو کې راټول شول کله چې محمد صلی الله علیه وسلم له دې پیښې نه خبر شو، نو هغه هم لښکر ته د حنین په لورې د تلو حکم ورکړ، د ټول لښکر شمیر دولس زرو ته رسیده د لښکر د مقدمة الجیش مشري د خالد رضي الله عنه پر غاړه وه. مسلمانان په دغه ورځ د خپل شمیر په زیاتوالي ډیر غره شوي وو، د ځینو کسانو له خولې نه بې اختیاره دا الفاظ ووتل: نن څوک په موږ بریالي کیدای شي؟! خو د الله جل جلاله په دربار کې د دوی دغه ناز ونه منل شو.

﴿لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ فِيْ مَوَاطِنَ كَثِيْرَةٍ ۙ وَّيَوْمَ حُنَيْنٍ ۙ اِذْ اَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْـًٔا وَّ ضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُّدْبِرِيْنَ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ اَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِيْنَتَهٗ عَلٰى رَسُوْلِهٖ وَ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ وَ اَنْزَلَ جُنُوْدًا لَّمْ تَرَوْهَا وَ عَذَّبَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا ۚ وَ ذٰلِكَ جَزَآءُ الْكٰفِرِيْنَ ﴿٢٦﴾﴾.

(التوبه:٢٥-٢٦)

ژباړه: او د حنین ورځ درېه یاد کړئ چې تاسې په خپل ډېرښت نازیدلی، خو هغه مو په ښه رانغی او پراخه ځمکه درباندې تنګه شوه بیا تاسې په شا وتښتیدلی او بیا الله په خپل رسول او مسلمانانو تسلي نازله کړه او داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښكرې يې دروليږلې چې تاسې نه ليدلې او كافران يې په عذاب اخته كړل او همدا د كافرانو سزا ده.

خالد رضي الله عنه په دومره ميړانه او سربښندنه مقابله وكړه چې ټول وجود يې د زخمونو له امله په وينو سور شو، نولس (١٩) ځايه يې ټپونه خوړلي وو. له فتحې نه وروسته محمد صلى الله عليه وسلم په خالد رضي الله عنه پسې ګرځيده او ييا ييا به يې داسې فرمايل: كه له تاسو نه يوه تن زه خالد ته ور رسولى واى. په پاى كې محمد صلى الله عليه وسلم په ځپله خالد رضي الله عنه په داسې حال كې ومونده چې د زخمونو له لاسه بې سده پروت وو. محمد صلى الله عليه وسلم هغه ته د الله جل جلاله له درباره شفاء وغوښتله، د هغه مبارک د دعاء په بركت خالد رضي الله عنه ډېر ژر روغ رمټ شو.

د طايف محاصره

د حنين پاتې مات شوى لښكر طايف ته پناه يوړه او هلته يې د جنګ لپاره په تياريو لاس پورې كړ. محمد صلى الله عليه وسلم د حنين د مال او د جنګ د بنديانو په باره كې حكم وكړ چې په جعران نومې ځاى كې دې ټول خوندي وساتل شي په خپله يې د طايف د تلو اراده وكړه. خالد رضي الله عنه يې د لومړي ټولګي د قوماندان په صفت لومړى ليږلى وه، په دغه جګړه كې ډېر خلک ژوبل او ټپيان شول، محاصره شل ورځې اوږده شوه خو ښار فتحه نكړاى شو مسلمانان بيرته راستانه شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تبوک غزا

تبوک د يو مشهور ځای نوم دی چې د مدينې او دمشق ترمنځ د مدينې منورې نه تقريباً (۷۶۰) کيلو متره لرې پروت دی، د مؤته له جګړې نه وروسته رومي سلطنت په عربو د حملې اراده کړې وه، غساني کورنۍ چې په شام کې يې د روميانو تر اثر لاندې حکومت کاوه عيسايي مذهبه وه، نو ځکه د روم قيصر ورته د شام حکومت سپارلی و.

د شام د نبطي قبيلې سوداګر به د ښوونه (زيتون) د تيلو د خرڅلاو لپاره مدينې ته راتلل، دوی د مدينې خلک په دې خبر کړل چې روميانو په شام کې ډير زيات لښکر راغونډ کړی دی او د يو کال معاشونه يې ورکړي دي، په دې لښکر کې د لخم جذام، او غسان ټول عرب شامل دي او د سر ټولګی يې تر بلقا پورې را رسيدلی دی، په مواهب لدنيه کې له طبراني نه دا روايت نقل شوی دی چې د عربو رئيسانو هرقل ته په دې مضمون ليک ور استولی وه چې محمد صلی الله عليه وسلم وفات شوی دی او په عربو کې د کاختی له امله خلک له لوږې نه مري د دې ليک له امله هرقل هغوی ته څلوېښت زره لښکر را وليږه، څرنګه چې د روميانو د حملې خبر په ټولو عربو کې خپور شوی و نو له دې امله محمد صلی الله عليه وسلم هم لښکرو ته د چمتو والي حکم ورکړ. له بده مرغه دا کار په داسې وخت کې پيښ شو چې په عربو کې له يوې خوا نه سخته کاختي وه او له بلې خوا نه سخته ګرمي وه. له همدې امله محمد صلی الله عليه وسلم د عربو له ټولو قبيلو نه لښکر او مالي مرستې وغوښتې په اصحابو کې ابوبکر رضي الله عنه ټول مال او اسباب راوړ، عمر رضي الله عنه نيم مال او اسباب راوړی وه او عثمان رضي الله عنه درې سوه اوښان محمد صلی الله عليه وسلم ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندې کړل، نورو اصحابو هم تر خپلې وسې پورې ډېرې مرستې وکړې په پای کې محمد صلی الله علیه وسلم له دیرش زره لښکر سره چې لس زره پکې اسونه وو د رومیانو مقابلې ته روان شو په دغه غزا کې خالد رضي الله عنه طلحه رضي الله عنه ، عبدالله رضي الله عنه او ابن عوف رضي الله عنه د یوځ د مختلفو رسالو قوماندانان وو، محمد صلی الله علیه وسلم چې له خپل لښکر سره د تبوک مقام ته ورسیده نو هلته یې شل ورځې تېرې کړې. یوحنا د ایله سردار راغی او په خپله یې جزیه ومنله، دجربا اواذرح نومې سیمو عیسایان هم راغلل او جزیه یې ومنله.

اکیدر

په دومة الجندل کې چې د د مشق نه پنځه میله لرې پروت دی اکیدر نومې یو عرب سردار اوسیده دی په دغه سیمه کې د قیصر له خوا نه حاکم و، محمد صلی الله علیه وسلم ، خالد رضي الله عنه له څلورو سوه سپرو سره د هغه نیولو ته ورولیږه کله چې خالد رضي الله عنه دومة الجندل ته ورسیده نو د شپې تیاره خوره شوې وه. اکیدر په خپله کلا کې په عیش او عشرت مشغول و، چې ناڅاپه د کلا لویه دروازه ور ووهل شوه د اکیدر ښځې هغه ته وویل چې د دروازې تر شا یو شین ځنګلي غوایی ولاړ دی او په ښکرو یې وهي، اکیدر د ښکار ډېر شوقي وه له خوښی نه یې پورته توپ کړ او ژر بهر ته راووت، خالد رضي الله عنه ورته چمتو ناست وه، اکیدر چې د ښکار په نیت راوتلی وه په خپله د خالد رضي الله عنه په لاس ښکار شو، د هغه ورور حسنان یې د خلاصون هڅه وکړه خو ووژل شو بل ورور یې مصاد خالد رضي الله عنه ونیوه او د محمد صلی الله علیه وسلم حضور ته یې ولیږه خالد رضي الله عنه اکیدر په دې شرط خوشې کړ چې ته په خپله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد صلی الله علیه وسلم حضور ته لاړ شه او د صلحې شرطونه ورته وړاندې کړه، همدا لامل وه چې دی بیا له خپل ورور سره مدینې منورې ته راغی او محمد صلی الله علیه وسلم ورته امان ورکړ. په دې توګه د رومیانو حلف مات کړ او د مسلمانانو جزیې ته یې غاړه کېښوده.

د اسلام د بلونکي په حیث د خالد رضي الله عنه ټاکل

خالد رضي الله عنه یوازې د تورې او جګړې اتل نه و بلکې په خطابت کې یې هم ډېر مهارت درلوده، په هغه وخت کې د خطابت فن هم د جګړې او حرب یو ستر توب ګڼل کیده د عربو ستر ستر جنګیالي وژل شوي وو او پاتې نور یې ډله ډله اسلام ته داخلیدل، یوازې د ګوتو په شمیر یو څو قبیلې پاتې وې چې هغوی ته هم د اسلام دعوت او بلنه ورکول کیدله.
له همدې امله محمد صلی الله علیه وسلم خالد سیف الله رضي الله عنه د بنو حارث بن کعب بن مدحج د لارښوونې لپاره ورولیږه د هغه د اغیزمنو خطبو نتیجه دا شوه چې د بنو مدحج ستر ستر سرداران پخپله مدینې ته راغلل او اسلام یې ومانه.
تر دغه ماموریت وروسته محمد صلی الله علیه وسلم خالد رضي الله عنه د یوې تبلیغي ډلې په مشرۍ بنو عبدالمدان نجراني ته د اسلام د دعوت لپاره ولیږه او تاکید یې پرې وکړ چې توره دې باید په تیکي کې وي، تر څو دې مقابل لوری مجبور نه کړي باید کار ترینه وانخلې. خالد رضي الله عنه له خپلې ډلې سره کور په کور وګرځیده او خلک یې د حق لور ته رابلل، د هغه د بې سارې تبلیغ په نتیجه کې توله قبیله په اسلام مشرفه شوه او د نبي کریم صلی الله علیه وسلم حضور ته راغله. د لسم هجري کال په آخر کې رسول کریم صلی الله علیه وسلم د یمن ختیځ او لویدیځ لورې ته یوه یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډله د علي او خالد رضي الله عنه په مشرۍ ولیږله او بیا یې ورته یادونه وکړه چې په کفارو یواځې هغه وخت حمله وکړي چې لومړی هغوی درباندې برید وکړي. کله چې هغوی ته تبلیغ وشو نو په ځواب کې یې په خالد رضي الله عنه او د هغه په ملګرو د خښتو او تیږو باران جوړ کړ، خالد رضي الله عنه له ناچارۍ نه د مقابلې لپاره را وواته خو وروسته بیا هغوی پخپله اسلام ومانه.

خالد رضي الله عنه د ابوبکر صدیق رضي الله عنه د خلافت په دوره کې

د رسول صلی الله علیه وسلم له وفات نه وروسته، ابوبکر صدیق رضي الله عنه د مسلمانانو د لومړي خلیفه په توګه وټاکل شو له دې سره سم یو شمېر منافقانو هرې خواته د بغاوت اعلان وکړ، د هغوی شورش او فتنه اچول ډېر خطرناک اقدام وو، خو ابوبکر صدیق رضي الله عنه د پخې ارادې او حوصلې خاوند انسان و، د هغه د عمر زیاته برخه له نبي کریم صلی الله علیه وسلم سره تیره شوې وه، له همدې امله یې پر حق باندې په ثبات او ټینګار کې د ذرې هومره کمښت هم را نغی، د رسول الله صلی الله علیه وسلم خلیفه یوولس جنډې جوړې کړې او د یوولس سربښندونکو صحابه وو ته یې ورکړې.

د یوې ډلې بیرغ یې خالد رضي الله عنه ته په لاس ورکړ او د طلیحه د ځپلو لپاره یې ولېږه.

د دویمې ډلې بیرغ یې عکرمه بن ابوجهل ته ورکړ او د مسیلمه بن کذاب مقابلې ته یې ولیږه.

د دریيمې ډلې بیرغ یې مهاجرین بن امیه رضي الله عنه ته ورکړ او ورته ویې فرمایل چې ته یمن ته د اسود عنسي د سر غړوونکي لښکر د ماتولو لپاره لاړ شه، له هغه نه چې وزګار شوې حضرموت ته لاړ شه د بني کنده

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرغړوونکي هم ښه زبون کړه.

څلورم بيرغ يې خالد بن سعيد ته ورکړ ورته ويې ويل چې ته د شام پولو ته لاړ شه او د هغه ځای سرغړوونکي قبائيل سمې لارې ته راوبله.

پنځم بيرغ يې عمرو بن العاص رضي الله عنه ته ورکړ او د بني قضاعه په لور يې وليږه چې د شمال او لويديځو سيمو عرب وو. دغه خلک له هغو قضاعه وو نه بېل و چې د شام په شا و خوا کې يې استوګنه غوره کړې وه.

د شپږمې ډلې بيرغ يې حذيفه بن محسن الغطفايې ته ورکړ او د اوبا د خلکو مقابلې ته يې ورولیږه.

اووم بيرغ يې عرفجه بني يرتمه رضي الله عنه ته ورکړ او د مهره قبائيلو ته يې ورولیږه او دا يې هم ورته وويل چې وړاندې لاړې نو ته او حذيفه رضي الله عنه سره يو ځای شئ.

د اتمې ډلې بيرغ يې شرحبيل بن حسنه ته ورکړ او ورته ويې ويل چې ته په عکرمه بن ابوجهل پسې ورو ورو ورځه کله چې له مسيلمه نه فارغ شوئ نو د بني قضاعه په لور لاړ شئ.

نهم بيرغ يې معن بن حاجز رضي الله عنه ته ورکړ، هغه يې د بني سليم او د هغوی هم فکره ملګرو هوازن په لور وليږه.

لسم بيرغ يې سويد بن مقرن رضي الله عنه ته ورکړ او ورته يې وفرمايل: چې ته د يمن د تعاما نومې سيمې په لور لاړ شه.

يوولسم بيرغ يې علاء بن الخضرمي رضي الله عنه ته ورکړ او بحرين ته يې وليږه.

دلته په خاصه توګه دغه خبره د يادونې وړ ده چې دغو ټولو ځايونو ته ابوبکرصديق رضي الله عنه د خپلو استازو په لاس په دې مضمون باندې ليکونه وليږل چې د اسلام دين ومنئ او سمې لارې ته راشئ که نه نو د خپل ارتداد له انجام نه و ډار شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طلیحه بغاوت

په سر غړوونکو قبائیلو کې تر ټولو خطرناک شورش د طلیحه وه چې د بني طی، جدیله او غوث قبیلې یې هم له ځان سره یو ځای کړې وې، د دغو قبیلو ځینې خلک سمدلاسه ورسره ملګري شول او ځینې نورو ورسره د یو ځای کیدو وعده کړې وه، طلیحه ډېر مکار او چالاکه سړی وه، هغه په دروا‌غو د نبوت دعوه کړې وه، د لوټ او شوکې ډېر لېوال خلک ورسره یو ځای سره شوي وو د عدي بن حاتم په واسطه باندې د بني طی او جدیله قبیلو د هغه ملګرتیا پرېښوده او له مقابلې نه پرته یې اسلام ته غاړه کېښوده. خالد رضي الله عنه له خپل لښکر سره د طلیحه په لور روان شو، هغه له ځانه مخکې د انصار دوه نومیالي صحابه عکاشه بن محصن او ثابت بن اقرن د خپل پوځ مشران کړل او د مخه یې ورولیږل، له هغې خوانه د طلیحه ورور حبیال پر دوی حمله وکړه، خو دواړو نومیالیو په ډېر ثبات او میړانه ورسره مقابله وکړه د جګړې په پای کې حبیال ووژل شو، نورو ملګرو یې چې هغه دا حال ولیده د هغه سړی یې په میدان کې پرېښوده او خپله په تېښته وتښتیدل، طلیحه د ورور په مرګ ډېر خواشینی شو په ډېره غوسه یې له خپل بل ورور مسیلمه سر ه د اسلام په لښکر یرغل وکړ، د اسلام نومیالي اتلان عکاشه او ثابت په دغه جګړه کې شهیدان شول، تر څو چې خالد رضي الله عنه را رسیده نو طلیحه د اسلام لښکر ته له زیان رسولو وروسته بیرته ستون شوی و، خالد رضي الله عنه د طلیحه په دغه عمل له غوسې نه تاو راتاو کیده په همدغه حال کې بزاخه ته ورسیده. طلیحه همغلته موجود و دواړو لښکرو خپل صفونه جګړې ته برابر کړل د عربو مشهور پهلوان عینیه بن حصن هم له طلیحه سره وو، د هغه تر مشرۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې اوه سوه فراریان په نهایت میړانه جنګیدل، طلیحه یو څادر پر سر اچولی وه او د لښکر شاته ولاړ وو، تر ډېره ځنډه پورې د دغې جګړې کومه نتیجه را ونه وتله اخر عینیه په تنګ شو او له طلیحه نه یې پوښتنه وکړه، مهرباني وکړه ووایه چې تا ته جبرائیل راغلی او څه یې درته ویلي دي که نه، طلیحه ورته وویل چې تر اوسه دی نه راغلی مسلمانانو په ډېر جوش او ځوږ سره د خالد رضي الله عنه تر مشرۍ لاندې حمله کوله، د جنګ د دوام په نتیجه کې د طلیحه ملګري بې زړه شول د جګړې فشار شیبه په شیبه پرې زیاتیده اخر عینیه بیا ورغی او پوښتنه یې ترینه وکړه چې جبرائیل راغلی دی که نه، زموږ خو به اوس هر څه پای ته ورسي، هغه ورته وویل هو راغلی و او داسې یې راته وویل:

ان لک رحاً کرحاه و حدیثاً لا تنساه.

ژباړه: تاسو هم له داسې سختې جګړې سره مخامخ یئ لکه څنګه چې مسلمانان دي او د دې جګړې پیښې به مو هیڅکله هیرې نشي

عینیه چې د هغه دا خبره واوریده نو له غوسې نه یې اور واخیست او چیغه یې کړه:

قد علم الله ان سیکون حدیث لا تنساه.

ژباړه: بې له شکه الله جل جلاله ته څرګنده ده چې څو شیبې وروسته به داسې پیښې منځ ته راشي چې هیڅکله به یې هیرې نکړئ. په پای کې عینیه له ډېر نهیلۍ نه د خپلې قبیلې خلکو بني فزاره ته یې ناره کړه ای بني فزاره! بس دی، بیرته لاړ شئ، دا سړی پیغمبر نه دی بلکې یو مفسد، حیله باز او درواغجن انسان دی بني فرازه چې هسې هم له جګړې نه په تنګ شوي وو د خپل سردار دا خبره یې چې واوریدله نو په منډه یې پیل وکړ د هغوی له تیښتې سره د طلیحه لښکر هم ماتې وکړه، طلیحه خپله ښځه فوار نوار له ځان سره په اس سوره کړه او اس ته یې پونده ورکړه د تیښتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حال کې يې خپل لښکر ته وويل: اى خلکو! په چا چې زما په څېر حال راشي نو زما په څېر دې خپله خپله جوړه له ځان سره وتښتوي طليحه چې د جګړې له ميدان نه اس ته پونده ورکړه نو ايله د شام په سرحد کې له اس نه راکوز شو او دمه يې وکړه او په بني کلب کې يې استوګنه غوره کړه، په دې توګه د طليحه ټول لښکر تيت اوبرک شو او د نبوت له ادعا نه يې لاس واخيست څه موده وروسته هغه ته ځرګنده شوه چې هغه ټولو قبائيلو چې د هغه اطاعت يې منلی و، بېرته اسلام ته غاړه ايښې ده نو ده هم له سره اسلام ومانه کله چې عمر رضي الله عنه خليفه شو نو طليحه هم د بيعت لپاره راغی، عمر رضي الله عنه د هغه له ليدو سره سم وفرمايل: ته د عکاشه او ثابت په څېر صحابه و قاتل يې، زما زړه هيڅکله درته سپين کيدای نه شي طليحه ورته وويل: اميرالمؤمنين! ته د هغوی په هکله ولې دومره انديښمن يې؟ الله جل جلاله زما په لاس هغوی د عزت او درناوي لوړ مقام ته ورسول شهادت يې ور په برخه کړ، خو زه يې هم د هغوی په لاس ذليل او رسوا نه کړم عمر رضي الله عنه له دې خبرې وروسته د هغه بيعت ومانه او ورته ويې ويل: اى دوکه کوونکيه! کهانت او (چل بازي) څه شوه؟ هغه ځواب ورکړ اميرالمؤمنين! هغه پای ته ورسيده، له عمر رضي الله عنه نه چې راستون شو نو خپل قوم ته راغی، وروسته يې بيا د عراق په جګړو کې له سعد بن ابي وقاص رضي الله عنه سره په ډېره ميړانه برخه واخيسته.

ام زمل

ام زمل يوه ډېره ښکلې ښځه وه د بنو غطفان قبيلې د سردار مالک بن حذيفه لور وه، د هغې مور ام قرفه د رسول الله صلی الله عليه وسلم په وخت کې وژل شوې وه او ام زمل د وينځې په توګه بي بي عايشې ته ورکړل شوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه، خو هغې بیا ازاده کړه، د مور د قتل پیښې یې په زړه کې اور بل کړی وه، له همدې امله، هغې سره هم د پیغمبرۍ د دعوې هوس پیدا شوی وه، ځکه په دې توګه یې کولای شول چې خپل کسات واخلي، د هغې د بې ساري ښکلا او حسن له امله یو زیات شمیر ځوانان پرې را تول شوي وو، یو شمیر مرتدې قبیلې هم ورسره ملګرې شوې وې، هغه د خپل لښکر په ځواک ډېره مغروره وه، او په دې خبره هم ډېره نازیدله چې د خپل حسن په جادو سره ډېر ستر ستر اتلان د ځان تابع کولای شي.

خالد رضي الله عنه چې د دغې ښایسته بلا له حاله خبر شو نو له خپل لښکر سره ور روان شو، کله چې د هغې استوګنځې ته ورنږدې شول، نو هغه د مقابلې لپاره چمتو وه، دواړه لښکرو د جګړې لپاره صفونه برابر کړل او جګړه پیل شوه، ام زمل په یوه اوښه سپره وه او د جګړې د میدان په منځ کې ولاړه وه، پلویان یې د اوښې له یوې او بلې خوانه را چاپیر شوي وو، په ډېر ثبات او میړانه جنګیدل جګړه به چې هر څومره سختیدله د ام زمل پلویانو به هم همغومره ثبات او میړانه ښودله او هغې به هم ورته پاروونکي وینا کوله او جګړې ته به یې هڅول اخر مسلمانان په دې پوه شول چې تر څو پورې د ام زمل او ښه ولاړه وي دا جګړه به همداسې روانه وي، له همدې امله د اسلام نومیالیو اتلانو د ام زمل د اوښې په لور حمله وروړه د هغې شاوخوا جنګیالي یې تارو مار کړل، په پای کې مسلمانانو د دې مرتدې ښځې د اوښې تانکونه پرې کړل او دا یې پر ځمکه را وغورځوله ام زمل چې د اوښې له کجاوې نه را وغورځیدله نو، د کوم مسلمان په لاس ووژل شوه، ملګرو یې چې د ښکلا بت نسکور ولیده نو دوه یې خپلې کړې او دوه پردې، په یوه شیبه کې له میدانه ترې تم شول، په دې توګه د دې شورش اور مړ شو او د عربو له شمال ختیځې برخې نه د ارتداد کمپله تړله شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسيلمه

مسيلمه د نبوت يو درواغجن مدعي و، له هغه سره د بني حنيفه څلويښت زره سواره ملګري وو، له همدې امله يې په څرګنده توګه بغاوت ته ملا تړلې وه، په يمامه نومې ځاى کې يې چې د عربو د سيمې له منځنۍ برخې نه يو څه اندازه د ختيځ لور ته پروت دى، مرکز نيولى و، ابوبکر رضي الله عنه د باغيانو د دغه سيلاب د مخنيوي لپاره عکرمه رضي الله عنه ورليږلى وه خو د هغه له لاسه څه پوره نشول شرحبيل رضي الله عنه چې د هغه له ماتې نه خبر شو نو په لاره کې ايسار شو عکرمه رضي الله عنه چې د خلافت دربار ته د خپلې ماتې خبر وليږه، نو ابوبکر صديق رضي الله عنه سمدلاسه ورته په ځواب کې وليکل چې:

پام چې له هغه ځاى نه بېرته را نشي، مسيلمه کذاب پرېږده حذيفه او عرفجه رضي الله عنه ته ورشه وروسته تر هغې بيا د يمن په حضر موت کې له مهاجر رضي الله عنه سره يو ځاى شه.

شرحبيل رضي الله عنه ته يې وليکل چې خالد بن وليد رضي الله عنه دغې خواته در روان دى تر څو دلته نه وي در رسيدلى هر چېرته چې يې همغلته اوسه، کله چې د مسيلمه کذاب معامله پاى ته ورسيده، نو ته بيا د عمر و بن الغاص رضي الله عنه مرستې ته چې د بني قضاعه ته ورغلى دى ورشه.

خالد بن وليد رضي الله عنه د مهاجرو او انصارو له يو شمير لښکر سره د مسيلمه د بغاوت د شنډولو لپاره وخوځيده. شرحبيل رضي الله عنه چې د خالد د راتګ خبر واوريده نو د هغه له راتګ نه مخکې يې له پخواني ځاى نه کوچ وکړ او د مسيلمه له لښکر سره مخامخ شو، له جګړې وروسته دى هم د عکرمه په څير له ماتې سره مخامخ شو، خالد رضي الله عنه چې له دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاله خبر شو نو شرحبیل رضي الله عنه یې ملامت کړ له بلې خوانه ابوبکر صدیق رضي الله عنه د مرستې لپاره په دې خاطر چې د شاله خوا نه پرې ثوک برید ونه کړي سلیط رضي الله عنه هم له یو شمیر لښکر سره ور ولیږه.

د یمامې جګړه

خالد رضي الله عنه د مسیلمه کذاب د سیمې په عقربا نومې ځای کې له خپل لښکر سره دیره شو. مسیلمه چې د مسلمانانو د لښکر له راتګ نه خبر شو، نو خپل تومیالی افسر مجاعه بن مراره یې له یوه کوچني لښکر سره د هغوی مقابلې ته ولیږه خو د اسلام ننګیالیو هغه له خپلو ملګرو سره ژوندي ونیوه.

وروسته بیا مسیلمه خپله د جګړې لپاره ځان چمتو کړ خپل ټول مال او اسباب یې د لښکر شاته کیښوده، د مسیلمه زوی شرحبیل د بنو حنیفه د سپر و په مخکې داسې پاروونکي ویتا وکړه چې هغوی یې له یوې مخې را وپارول او د جګړې میدان ته یې ور ودانګل جګړه په زښت زیات جوش و خروش پیل شوه، حق او باطل دواړه په پوره مېړانه او سرښندنه جنګیدل د بنو حنیفه له خوا نه لومړی حمله نهار الرجال نومې افسر وکړه په ډېره میړانه د مسلمانانو په صفونو کې ورننوت خو د عمر رضي الله عنه ورور زید بن خطاب رضي الله عنه ورسره مقابله وکړه او ویې واژه، د نهار الرجال له وژل کیدو نه وروسته د بني حنیفه د جګړې شدت نور هم زیات شو هغوی ټول له یوې مخې را وپاریدل، دواړه پوځونه سره لاس و ګریوان شول، د تورو خرپهار او شرنګهار د خلکو غوږونه کڼول، هرې خواته د وینو ویالې بهیدلې د دواړو خواو نه انبار انبار مړي په میدان پریوتل، مسلمانانو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېره میړانه مقابله کوله، خو بني حنیفه به شیبه په شیبه په جګړه کې لا پسې تودیدل، یو ځل خو یې داسې سخته حمله وکړه چې نږدې و مسلمانان وتښتي، د پوځ مشرانو چې هر څومره زیار ویوسته خو سره له دې هم مسلمانان شیبه په شیبه په شا روان وو، په دغه سخته جګړه کې د مهاجرینو بیرغ ورونکی عبدالله بن حفص رضي الله عنه شهید شو، د حذیفه غلام سالم رضي الله عنه ور منډه کړه او بیرغ یې بیرته لوړ کړ، د پوځ د افسرانو او ځینې اتلانو د بې ساري اتلوالۍ سره سره هم د مسلمانانو پوځ شیبه په شیبه په شا روان وو، پر دغه وخت چې د مسلمانانو پوځ په پر له پسې توګه پر شا روان وو، بني حنیفه ته په دغه وخت کې دا فرصت په لاس ورغی چې د خالد رضي الله عنه پر خیمه د خپل سردار مجاعه د خلاصون لپاره حمله وکړه، خالد رضي الله عنه د دغې ناڅاپې حملې له امله پخپله هم دې ته اړ شو چې خیمه پریږدي او پر شا ولاړ شي حمله را ورونکي مجاعه ته را ورسیدل، په همدغه لنډه شیبه کې خالد رضي الله عنه مسلمانان بېرته سره را منظم کړل په همدغه شیبه کې چې بني حنیفه د خپل سردار مجاعه په خلاصولو بوخت وو، د الله جل جلاله توري خالد رضي الله عنه داسې پرې را پریووت چې له هغوی نه وار پار خطا شو او خپل سردار یې همغسې په ځنځیرونو تړلی پریښود په ډېره وارخطایۍ سره په شا ولاړل.

بني حنیفه هم سمدلاسه بېرته خپل صفونه سنبال کړل، بېرته یوه قیامت وزمه جګړه پیل شوه، یوې خوا هم د تیښتې فکر او خیال نه درلوده، په یوه شیبه کې به پر مسلمانانو دومره سختي راغله چې له ورایه به داسې ښکارېده چې اوس به وتښتي، په بله شیبه به بني حنیفه داسې ښکاریدل چې نور یکې څه نه دي پاتې او تیښتې ته چمتو دي، د جګړې په دغه سخت حالت کې د مهاجرینو دوه نومیالي سرداران ابو حذیفه رضي الله عنه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

زید بن خطاب رضي الله عنه شهیدان شول، د حذیفه غلام سالم هم د شهادت لوړه درجه وموندله جګړه په ډېر شدت روانه وه له دوارو خواو نه بې شمیره خلک سره مړه شول، هیڅچا هم دا نشوای ویلای چې دا جګړه به د چا په ګټه پای ته ورسیږي، د انصارو مسلمانانو یوه مشر ثابت بن قیس رضي الله عنه چې د جګړې دا حال ولید نو ویې ویل: ای مسلمانانو! تاسې په دې جګړه کې ډېر بد مثال قایم کړ تر دې وروسته یې توره په لاس کې ونیوله د دښمن په صفونو کې ورننوت او دا خبره به یې په لوړ اواز کوله: زما د تورې مزه وڅکئ زه به تاسې ته د صبر، زغم او ټینګار ریښتونی مثال دروښیم په همدې توګه د ډېر سختې جګړې له امله شهید شو، ابو حذیفه رضي الله عنه به په چیغو چیغو نارې وهلې: ای د قران منونکو! په خپلو سربښندنو سره قران ته عزت وروبښئ په پای کې له ډېرې میړانې او سخت جنګ نه وروسته شهید شو د هغه له شهادت نه وروسته د هغه غلام سالم رضي الله عنه د مسلمانانو بیرغ اوچت کړ، او ویې ویل: که نن مې په جګړه کې ثبات او ټینګار ونه ښوده، نو زه به د قران بدترین حامل یمه په پای کې هغه هم شهید شو، براء بن مالک رضي الله عنه د عربو د هغو اتلانو له جملې نه و چې په جګړه کې شا ګرځول یې نه پیژندل هغه چې یو شمیر مسلمانان ورو ورو په شا روان ولیدل نو مخې ته یې ودریده او ورته یې وویل: ای مسلمانانو! زه براء بن مالک یم ما پسې راځئ مسلمانان د هغه له میړانې او اتلولۍ نه ښه خبر وو له همدې امله ورپسې روان شول او په داسې میړانه یې حمله وکړه چې دښمن یې په شا وتمباوه.

د جګړې پر وخت د مسلمانانو لورې ته سخت باد را والوته او شګې به یې پر مخ او سترګو ورشیندلې، چا د زید بن خطاب رضي الله عنه نه پوښتنه وکړه چې اوس څه وکړو هغه ورته وویل: والله زه به نن تر هغه وخته چا سره خبرې ونه کړم چې یا دښمن ته ماتې ورنه کړم او یا الله جل جلاله د شهادت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویاړ راته وبښي، له خپلو ملګرو سره په ډېره میړانه او ثبات وجنګېده په پای کې یې له خولې نه وتلي الفاظ پوره شول او د شهادت ویاړ یې په برخه شو.

خالد رضي الله عنه چې د مسلمانانو افسرانو شهادت او د جګړې شدت ته وکتل نو په زړه کې یې وویل: دا خلک لکه چې په مسیلمه باندې کلکه عقیده لري نو له دې امله تر څو چې هغه د لښکر شاته ژوندی ولاړ وي که دوی ټول مړه هم شي نو له جګړې نه به لاس وانخلي له دغه فکر نه وروسته خالد رضي الله عنه له یو څو تنو ملګرو سره سرونه په تلي کیښودل او د دښمن په لښکر یې آسونه ور پونده کړل په دغه شیبه کې هغوی ټول په ډېر لوړ اواز د محمد صلی الله علیه وسلم نارې وهلې دغه ټولګي د سیف الله په مشرۍ د سیلاب په څېر پر مخ روان و، د دښمن د لښکر هر څوک به یې چې مخې ته راتلل په تورو به یې یوه خوا او بله کوډو مات غورځول، د بې ساري جګړې او میړانې نه وروسته چې د دښمن د لښکر منځ ته ورننوتل له ورایه یې مسیلمه کذاب ولیده، خالد رضي الله عنه د هغه له لېدو سره سم د هغه نوم واخیستم، غږ یې پرې وکړ او ورته ویې ویل چې له تاسره مې کار دی. هغه ځواب ورکړ چې څه وایې زه دلته یم د الله جل جلاله توره نوره هم ورنژدې شوه، په دې ترځ کې یې له خپلې خوا نه د صلحې یو څو ډېر نرم شرایط چې د مسیلمه په ګټه و، ورته وړاندې کړل، مسیلمه ډاډه شو چې خالد رضي الله عنه رښتیا هم د صلحې په نیت راغلی دی، او جګړه زموږ په ګټه روانه ده له دې امله به چې خالد رضي الله عنه هر شرط ورته وړاندې کاوه که څه هم د هغه په ګټه به و خو هغه به مخ بلې خواته واړاوه او دنه یا هو ځواب به یې ورکړ پر دغه وخت خالد رضي الله عنه په کافي اندازه ور نژدې شوی و، د یوه شرط په وړاندې چې هغه مخ بلې خواته واړاوه او دنه ځواب یې ورکړ، نو خالد رضي الله عنه پرې برید وکړ مسیلمه چې د خالد

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضي الله عنه د توري پړک ولیده نو په سترګو یې توره تیاره راغله او په منډه یې پیل وکړ، پلویانو یې چې د مسیلمه د منډو دوړې ولیدلې نو د هغوی پښې هم سستې شوې او تیښتې ته چمتو شول، خالد رضي الله عنه مسیلمه ته ور ناري کړې مسیلمه! ودریږه دا د صلحې شرطونه خو یو ځل پوره کړه.

خو هغه د خپلې منډې په دوړو کې ورک وو دا خبره یې چېرته اوریدله په دغه شیبه کې یو سردار خپل لښکر ته ناري کړې، په باغ کې، په باغ کې یعنې په هغه باغ کې چې د جګړې میدان ته ډېر نژدې دی پناه واخلئ، له همدې امله ټول لښکر د باغ په لورې منډه کړه، چې ټول ورداخل شول نو د باغ دروازه یې بنده کړله.

پر دغه وخت براء بن مالک رضي الله عنه مسلمانانو ته ناري کړې چې ما په څه چل باندې د باغ منځ ته ور ګوزار کړئ، خو خلکو سره داسې وسیله نه وه چې دا کار یې کړی وای، هغوی ورته وویل موږ دا کار نشو کولای خو براء رضي الله عنه ورته وویل چې حتماً به دا کار کوئ.

په همدغه شیبه کې براء رضي الله عنه د دېوال سرته په خپله ورټوپ کړ، مخکې تر دې چې د باغ د خلکو ورته پام شي هغه د باغ منځ ته ورټوپ کړ د یو څو کسانو چې هغه یوائې ولیده نو ترینه را چاپیر شول، خو څرنګه چې هغه ډېر زړور جنګیالی و، نو له هغه سره یې په جګړه، جګړه کې ځان د باغ دروازې ته ورساوه، دروازه یې خلاصه کړه او یو دم پرې د مسلمانانو لښکر راننوت د باغ په هر ګوټ کې په تښتیدلي لښکر باندې د مسلمانانو د تورې پړک د تندر په څېر را پریوت بیرته یوه سخته جګړه پیل شوه، پر دغه وخت کې یو تن مسلمان پر مسیلمه کذاب باندې د ځانګې او نیزې داسې یوخ ګوزار وکړ چې په بل مخ راپریوت تر څنګ یې یو انصاري مسلمان هم ولاړ و هغه پرې له ډېره جوشه د توري داسې ګوزار وکړ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسیلمه کې نور هیڅ هم پاتې نشول د بنو حنیفه قبیلې خلکو چې خپل درواغجن پیغمبر په وینو کې لت پت ولیده، نو د جګړې له ډګر نه په تیښته وتښتیدل

د مسیلمه قاتل

خالد بن ولید رضي الله عنه، د مسیلمه د قاتل پوښتنه وکړه چې څوک و له پلټنې وروسته څرګنده شوه چې مسیلمه د جبیر بن مطعم غلام وحشي رضي الله عنه پر نیزه وهلی دی، هماغه وحشي چې د احد په غزا کې یې سیدالشهداء حمزه رضي الله عنه په تکۍ سره په نیزه وهلی و، دلته یې هم په مسیلمه پسې ښکار کړی و چې په پای کې پرې بریالی شو، ددې لپاره چې که الله جل جلاله یې هغه ستره ګناه وبښي جګړه د مسیلمه له وژل کیدو نه وروسته پای ته ورسیدله، د بنو حنیفه خلکو یوه خوا او بله خوا منډې وهلې، مسلمانانو هم هرې خواته پسې اسونه زغلول پر دغه وخت خالد رضي الله عنه په ځنځیرونو تړلی مجاعه راویوست او د جګړې په میدان کې یې له ځان سره ګرځاوه خالد ورته وویل ما ته د خپل سردار مړی راوښیه، مجاعه د مسیلمه مړی پیدا کړ او خالد رضي الله عنه ته یې وښوده خالد رضي الله عنه چې ورته وکتل نو حیران شو چې دغه بد شکله بد مخی او د ټیټې ونې خاوند انسان چې په دروغو یې د پیغمبرۍ دعوه کړې وه، څومره ستر خطر یې د اسلام او مسلمانانو لپاره پیدا کړی و.
په دغه قیامت وزمه جګړه کې مسلمانان بریالي شول خو ډېر سخت تاوان یې هم وزغامه د مدینې منورې د مهاجرینو (۳۷۰) تنه شهیدان شول او د انصارو ۳۰۰ تنه نومیالي شهیدان شوي وو. په دغو شهیدانو کې ۳۷۰ تنه صحابه او د قران حافظان وو، د ټولو شهیدانو شمیر دولس سوه تنو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسيده، د اوه زره کسان د عقربا په ميدان کې وژل شوي وو او زره نور يې په باغ کې تالا ترغه شول شپږ اوه زره نور يې د تيښتې په ترخ کې مړه او زخميان شوه په دې توګه کابو يو ويشت زره کسان يې ووژل شول.

بهرنۍ حملې

د اسلامي حکومت کورني بغاوتونه چې پای ته ورسيدل نو ابوبکر صديق رضي الله عنه د بهرنيو دښمنانو حملو او خطراتو ته پاملرنه وکړه د پارس او روم پاچهۍ د اسلامي هېوادو ختيځ او لويديځ لوري ته پرتې وې، د دغو هيوادونو په سرحدي بريدونو کې داسې قبيلې پرتې وې چې د هغوی په مرسته ډيرې ځواکمنې شوي وي، ددغو ځواکمنو ګاونډيو هيوادونو لپاره د مسلمانانو پر مختګ د اندېښنې وړو، هغوی به کله، کله دغه قبيلې د مسلمانانو په وړاندې جنګ او جګړې ته هڅولې او کله کله به کومې سرحدي قبيلې د مسلمانانو د مرکزي حکومت په خلاف بغاوت ته ملا وتړله نو دوی به ورسره په پټه او ښکاره مرسته کوله د شمال لوري ته د شام سيمه او ختيځ لوري ته د عراق سيمه دا دواړه سيمې په حقيقت کې د عراق د بشپړ هيواد برخې وي خو دغه وخت پر شام باندې روميانو او پر عراق باندې پارسيانو حکومت کاوه.

پارسيانو به تل د مسلمانانو مخالفت کاوه، کله چې د بحرين خلکو بغاوت وکړ، نو هغوی يې په ښکاره توګه ملاتړ وکړ، د بني بکر قبيلې نامتو سردار مثنی بن حارث رضي الله عنه به تل د دغو بغاوتونو د ځپلو او ټکولو هڅه کوله، له مثنی رضي الله عنه سره اته زره پوځ ملګری وو، او د دښمنانو شمېر ډېر زيات و، کافر او نصراني قبائيلو په خپلو منځو کې سره لاس يو کړی و، امير المؤمنين ابوبکر رضي الله عنه چې له دغو پيښو نه خبر شو نو نيت يې وکړ چې يو ځل بيا د الله جل جلاله توره له تيکي نه راوباسي او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن پر مری یې وازمویې له همدې امله یې خالد سیف الله رضي الله عنه د عراق په لوري د مثنی رضي الله عنه مرستې ته ولیږه.

د عراق په لوري پرمختګ

څرنګه چې خالد بن ولید رضي الله عنه ته په خپله رسول الله صلی الله علیه وسلم د سیف الله (د الله توره) لقب ورکړی و نو د همدغه خطاب د برکت له امله به یې چې هرلوري ته مخه کړله نو فتحه اوبری به یې په برخه کیده له همدې امله خالد بن ولید رضي الله عنه مخکې له دې نه چې له یمامه نه روان شي د امیرالمؤمنین ابوبکر صدیق رضي الله عنه په امر د عراق سرحدي ښارو نو لکه فالقیا، باروسما او اولیس ته ورغی د هغه ځای خلکو سمدلاسه اطاعت ته غاړه کیښوده او د صلحې غوښتنه یې وکړه، خالد رضي الله عنه د دغو خلکو صلحه او اطاعت د خپل ستر کار نیکمرغه پیل وګاڼه او د دغې سیمې له حاکم ابن سلویه سره یې صلحه وکړه، د صلحې له تړون نه وروسته خالد رضي الله عنه له خپل لښکر سره د حیره په ښار کې ډیره واچوله د حیره د ښار حاکم ایاس ابن قبیضه د پارس د پاچهی د والي په حیث کار کاوه، ایاس د حیره له مشرانو سره د خالد رضي الله عنه حضور ته راغی، خالد رضي الله عنه هغه ته دغه شرایط وړاندې کړل چې یا ایمان راوړه او د اسلام دین ته غاړه کیږده او یا د جزیې ورکول ومنه، که له دغو شرایطو نه یو هم نه منې نو د مقابلې لپاره چمتو شه، د مقابلې په نتیجه کې به توره په خپله فیصله وکړي، خو په پای کې به هغه څوک چې لومړی یې توري ته لاس کړی وي واجب القتل دی، ایاس ابن قبیضه جزیه ومنله د صلحې له دغه تړون څخه وروسته حیره او شاوخوا سیمې یې د اسلام تر سیورې لاندې راغلې او د جزیې ورکولو ته یې غاړه کیښوده په دې توګه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ال نعمان د حکمرانۍ تر له سیمه له سوونو کلونو څخه وروسته د ساساني دولت له مرئیتوب څخه خلاصه شوه او د یو ازاد هېواد په توګه په عربو کې ورګډه شو

د فارس د دغه پلان خاکه په خپله ابوبکر رضي الله عنه تیاره کړې وه، هغه خالد رضي الله عنه ته حکم کړی و چې ته د ایله ښار له خوا نه چې حیره ته نږدې و، خپله حمله پیل کړه، عیاض بن غنم ته یې لیکلي وو چې ستا حمله باید د مضیح له ښار نه پیل شي چې د عراق د سرحد په شمالي برخو کې پروت دی له همغه ځای نه د عراق سیمې ته ورننوځي او په پرله پسې توګه ورو، ورو پر مخ ولاړ شئ، تر هغې چې له خالد رضي الله عنه سره یو ځای شئ

عراق ته د خالد رضي الله عنه روانېدل

مثنی بن حارثه رضي الله عنه ته پر فارس باندې د حملې کولو اجازه مخکې ورکړل شوې وه، په دې توګه کله چې خالد رضي الله عنه ور ورسیده د مثنی رضي الله عنه جګړه پیل شوې وه

د اسلام دواړه ستر سپه سالاران د خلافت د احکامو په تعمیل بوخت شول، خالد رضي الله عنه د خپل دغه ستر کار د سرته رسولو لپاره د خلافت له دربار نه مرسته وغوښتله، ابوبکر صدیق رضي الله عنه یوازې قعقاع بن عمرو تمیمي د خالد رضي الله عنه مرستې ته ورولېږه، کله چې قعقاع رضي الله عنه لاړ نو ځینې خلکو له امیرالمؤمنین نه په حیرانتیا سره پوښتنه وکړه چې خالد رضي الله عنه له تاسو نه مرسته غوښتې وه او تا یوازې قعقاع رضي الله عنه ورولیږه

امیرالمؤمنین وفرمایل: تاسو په دې مه اریانیږئ، قعقاع رضي الله عنه هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړی دی چې که د ده په څیر یو سربښندونکی په هر لښکر کې وي نو هغه لښکر ماتې نه کوي، په همدې توګه یې د عیاض رضي الله عنه مرستې ته عبد بن عوف حمیري ورولیږه، وروسته یې بیا د سرحدي عربو سردارانو مثنی رضي الله عنه ، حرمله رضي الله عنهٔ ، موادر رضي الله عنه او سلمی رضي الله عنه ته حکم ولېږه چې تاسې ټول به د ایله پر مقام د خالد رضي الله عنه له لښکر سره یو ځای کیږئ، لنډه دا چې له خالد رضي الله عنه سره لس زره زړور جنګیالي له پخوانه موجود و اوس له مثنی رضي الله عنه او نورو سره اته زره لښکر نور هم برابریده، په دې توګه ټول اتلس زره پوځ د اسلام تر بیرغ لاندې راټول شو.

له هرمز سره مقابله

خالد بن ولید رضي الله عنه خپل لښکر په درې برخو وویشه او درې واړو برخو ته یې په جلا ، جلا لارو د حملې حکم ورکړ، لومړۍ برخه یې د مثنی رضي الله عنه په مشرۍ ولیږله او بله برخه یې د عدي بن حاتم رضي الله عنه تر قوماندې لاندې ولیږله او درېیمه برخه پوځ یې له خپل ځان سره واخیسته، ټولو ته یې امر وکړ چې درې واړه لښکر به له مختلفو لارونه حمله کوي او په حضیر نومې ځای کې به بېرته سره یو ځای کېږي.

د دغو لښکرو له روانیدو نه مخکې خالد رضي الله عنه هرمز ته داسې لیک وراستولی وو:

که ته اسلام ومنې نو په امن به شې، که چیرې زموږ دا غوښتنه نه منې نو د جزیې ورکولو ته غاړه کیږده او د یوه ذمي په توګه زموږ په پاچهۍ کې داخل شه، که دا هم نه منې نو وروسته بیا به پښیمانتیا هیڅ ګټه درته ونه کړي، پر داسې وخت له ځانه پرته هیڅوک هم مه ملامتوه، ځکه ما له ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره داسې خلک راوستي دي چې په مړينه او شهادت دومره مين دي څومره چې تاسې د ژوند په خوړو مين يئ،

هرمز د دغه ليک او نورو حالاتو خبر په تفصيل سره د ايران پاچا اردشير ته وليږه او خپله د خالد رضي الله عنه مقابلې ته د کواظم په لور وخوځيده خو په لاره کې خبر شو چې خالد رضي الله عنه خپلو لښکرو ته په حضير نومې ځای کې د راټولېدو حکم کړی دی نو له دې امله په ډېره چټکۍ سره د حضير په لوري وخوځيده او د اوبو پر ځای يې قبضه وکړه.

حضير د غرونو يو داسې کنډو و چې د فارس په لوري د تلونکو لارو تر ټولو کنډونو ډېر سخت او په ځوړه پروت و، د دغه ځای حاکم يو فارسي سردار و چې هرمز نوميده، هرمز به تل په وچه کې له عربو سره جنګيده او د اوبو له لارې به يې هنديانو سره جګړه کوله.

هرمز چې د خالد رضي الله عنه د راتګ خبر واوريده نو د فارس خسرو اردشير ته يې ځواب وليږه چې د مقابلې لپاره ټول هېواد چمتو کړي ځکه چې د عربو لښکرې سرحدونو ته رانږدې دي او دا خلک زموږ د تاج او تخت غوښتونکي دي، پخپله يې هم د پوځ په راټولو پيل وکړ، له يو زيات شمير لښکر سره تر ټولو د مخه د حضير درې ته راغی، د هغه دا نيت وو چې په همدې تنګ ځای کې د مسلمانانو مخه ونيسي د هغه د لښکر مخکښه برخه د سردار قبا د او انوش جان تر قوماندې لاندې وه، دغه دواړه مشران د ساساني دولت د بنسټ اېښودونکو له نسل څخه وو، د فارس اتلانو د يوې غونډې په ترځ کې له يو بل سره دا ژمنه وکړه چې د وطن د ساتنې لپاره خپل سرونه قربانوو، خو دښمن تګ ته نه پرېږدو، د هغوی دې ژمنې او تړون په دې توګه عملي بڼه غوره کړه چې ځانونه به يو تر بله په ځنځيرونو سره وتړو په دې توګه که چا غوښتل چې وتښتي نو تښتيدلای به نه شي.

خالد رضي الله عنه ته چې دا څرګنده شوه چې د فارسيانو لښکر کنډو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولی دی نو اراده یې وکړه چې هغوی غافل کړي او په کوم بل کنډو، ور داخل شي، خو څرنګه چې هرمز ته هم هره کړی خبرونه ورسیدل نو د هرمز لښکر دا ځای پریښوده هماغه لار یې ونیوله چې خالد رضي الله عنه پرې را روان و، خالد رضي الله عنه چې دا لاره هم بنده ولیده نو په همدې دره کې یې په یوه داسې ځای ځای ونیوو چې اوبه پکې نه وي، خو هغوی په همدغه حال کې د جګړې تیاری پیل کړ، دا د الله تعالی فضل وه، چې ناڅاپه پر اسمان تورې وریځې را خورې شوې او ښه د خوند باران ووریده. مسلمانانو د باران اوبه ښې پریمانه ذخیره کړي دغه کار هغوی یو غیبي نصرت او تائید و، ګانه او حوصلې یې لوړې شوې.

د ذات السلاسل ګاظمه جګړه

په دې ترڅ کې هرمز د جګړې میدان ته راووت پر اس باندې سپور و او یوه خوا بله خوا یې په ډېر غرور چکر وواهه بیا یې پخپله خالد رضي الله عنه د مقابلې لپاره راوغوښت خو په پټه یې د خپل پوځ سپرو ته امر کړی وه چې کله خالد رضي الله عنه راووت نو تاسو موقعه ته وګورئ او سمدلاسه پرې حمله وکړئ، زموږ مطلب دا دی چې په هره توګه چې وي باید فتحه وکړو په جنګ کې د غدارۍ مسئله هیڅ مطرح نه ده.

خالد رضي الله عنه ولیدل چې د دښمن د پوځ سپه سالار ده ته د مقابلې لپاره نارې وهلي نو سمدلاسه پلی ور روان شو، هرمز چې خالد رضي الله عنه پلی ولیده نو خپله هم له اس نه راکوز شو، دواړو یوه پر بل د تورې ګوزارونه پیل کړل.

د هرمز سپایانو ولیدل چې خالد رضي الله عنه پر هرمز بریالی کیدونکی دی نو سمدلاسه یې خپل اسونه په چالاکۍ د جګړې میدان ته راخوشې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل خو هغوی لا رارسيدلي نه وو، چې سيف الله د هرمز ورميږ پرې کړ، هغه پر ځمکه ولويده او د حلال کړې مرغۍ په څېر ترپيده د اسلام ستر اتل قعقاع رضي الله عنه چې د خالد رضي الله عنه په لور د ايرانيانو يرغل وليده، نو د تکبير يوه کفر لړزوونکي ناره يې وکړه او د غشي په څېر پرې ور خوشې شو. د سترګو په رپ کې يې د هغو خلکو حمله په شا وتمبوله چې په خالد رضي الله عنه باندې د مچيو په څېر راټول شوي وو. مسلمانانو په ډېر جوش باندې پر فارسيانو يرغل وکړ، په هغوی کې يو شمير سپايانو ځانونه په ځنځيرونو تړلي وو چې ونه تښتي خو سره له دې هم مسلمانانو پرې داسې ورځ راوستله چې تيښتې ته اړ شول، هغوی د هرمز له وژل کيدو سره سم خپله روحيه بايللې وه. د جګړې د زيات شدت په نتيجه کې چې قباد او انوش جان خپل ژوند په خطر کې وليده نو تيښته يې غوره وګڼله، د هغوی له تيښتې سره نور لښکر هم د جګړې له ميدانه پښې سپکې کړې خالد رضي الله عنه د هرمز تاج امير المؤمنين ابوبکر رضي الله عنه ته وليږه، ابوبکر رضي الله عنه د فتحې د زېرې په اوريدو او د خالد رضي الله عنه د بې سارې ميړانې له امله ډير خوښ شو او د هرمز تاج يې بيرته خالد رضي الله عنه ته وباښه.

حصن المراة

له دې جګړې نه وروسته خالد رضي الله عنه له خپل فاتح لښکر سره مخ په وړاندې لاړ. په خپله د بصرې د پله په ميدان کې د لښکر سره ايسار شو او مثنی رضي الله عنه يې په تښتيدلو فارسيانو پسې وليږه. مثنی رضي الله عنه په ايرانيانو پسې په تلو، تلو کې پر يوه کلا باندې حمله وکړه د دغې کلا مشره يوه ښځه وه د مسلمانانو له ورسيدو سره سمه مسلمانه شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانانو د دغې کلا نوم حصن المراة یعني د ښځې کلا کېښوده.
د مسلمانانو لښکر د عامو خلکو له مال او فصل سره هیڅ غرض ونه کړ، نه یې د چا څه لوټ کړل، نه یې د چا فصل خراب کړ او نه یې خلک وځورول، ټول خلک یې په خپل عادي حالت پرېښودل له همدې امله په دغه سیمه کې بشپړ امن او امان منځ ته راغی.

د ثنا د ویالې جګړه

هرمز، له دنیا تیر شو خو دهغه لیک اردشیر ته رسیدلی و، اردشیر د هرمز مرستې ته خپل نومیالی اتل قارن له یو ستر لښکر سره راولېږه، قارن به د مزار سیمې ته را رسیدلی و چې د جنګ له تښتیدلو او ماتې خوړلو سره مخامخ شو، ماتې خوړلی لښکر ورته د هرمز د وژل کیدو غمجنه کیسه وکړله قارن دغه ماتې خوړلی پوځ له ځان سره کړ او د خالد بن ولید رضي الله عنه د لښکر په لورې په مزله بوخت شو، په لاره کې ورسره د قبا د اوانوش جان لښکرې هم ملګرې شوې، دغه بې شمیره لښکر د ثنا ویالې پر غاړه ایسار شو
له دې خوا نه مثنی رضي الله عنه په ماتې خوړلي لښکر پسې په کراره، کراره روان وو، هغه د لارې پر سر دوه نورې کلاګانې هم فتحې کړې د هغه د پر مختګ په لاره کې یو ستر سیند خنډ شو، دغه سیند د دجلې د سیند یو ښاخ وو، مثنی رضي الله عنه په ډېر خطرناک حالت کې را ایسار شوی و، دی ناڅاپه له هغه لښکر سره مخامخ شو چې ساسانیانو د هرمز مرستې ته رالیږلی و، د هغه سپایانو په ډېره میړانه مقابله کوله خو د دښمن د لښکر شمیر زښت زیات و، له دې امله په دغه جګړه کې فتحه غیر یقیني وه، مثنی رضي الله عنه ډېر پریشانه و چې په دغه وخت کې یې ناڅاپه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خالد رضي الله عنه د توري بریښنا او ځلا ولیده چې میدان ته له خپل لښکر سره را داخل شو. خالد رضي الله عنه پر داسې وخت میدان ته راورسیده چې د مثنی رضي الله عنه ملګرې نهیلې او نا امیده ښکاریدل د الله توره د بریښنا په څېر د ظلمت پر پلویانو ور ولویده هره خوا به یې چې مخه کړه د دښمن په پوځ کې به یې کوڅې جوړې کړې. فارسیان د خالد رضي الله عنه د حملې له امله داسې وارخطا او تروره شول تا به ویل چې د میږو په رمه شنه زمریان ور پریوتې دي، په یوه شیبه کې د ساساني پوځ بې شمېره پوځیان او نامتو سرداران د اسلام د اتلانو د توري خوراک شول، په دې ترڅ کې د لښکرو مشر قارن د معقل رضي الله عنه په لاس ووژل شو، انوش جان د عاصم رضي الله عنه په لاس جهنم ته لاړ او د عدي بن حاتم رضي الله عنه مشهور حاتم طایي (د خپل وخت سخاوتمن انسان) په توره د قباد ژوند پای ته ورسیده. د ایراني پوځ د مشرانو له وژل کېدو څخه وروسته په پوځ کې هم نور د مقابلې توان نه و، نه یې د مړو شمیر معلوم و نه یې د ټپیانو، یو محدود شمېر په تیښته بریالي شول.

د دغه ستر لښکر د ماتې حال چې اردشیر ته تفصیل سره ورسیده نو ځکه یې له پښو لاندې وتښتیده له ډیرې حیرانتیا نه هک پک پاتې شو، چې د لښکر ټول مشران وژل شوي وو.

اخر یې اندرزغر نومې عراقي سپه سالار چې د عربو د بکر بن وائیل له قبیلې څخه و د مسلمانانو د مخنیوي لپاره له یوه زیات شمیر لښکر سر مامور کړ ور پسې یې یو بل فارسي سپه سالار بهمن جاذویه هم له یوه ستر لښکر سره راولیږه چې د هغه مرسته وکړي اندرزغر هڅه وکړه او یو ستر لښکر یې په دغه سیمه کې راټول کړ، د سرحدي سیمو عربان چې لا تراوسه مسلمانان شوي نه و او له مسلمانانو سره یې دښمني لرله، هغه یې هم د ساسانیانو تر بیرغ لاندې راټول کړل، نږدې، نږدې د دې سیمې ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځمکوال او کروندګر هم په دغه لښکر کې راټول شول د لښکر د نظم او ترتيب څخه وروسته په ډير لوړ احساس او جذبه را روان شول او په ولجه نومې ځای کې ديره شول.

د ولجه جګړه

خالد بن وليد رضي الله عنه د شنې وياليې پر غاړه و چې د دغه لښکر له راتلو نه خبر شو، له خبريدو سره سم يې ځان ولجې ته ورساوه او د دښمن پوځ په وړاندې يې صفونه برابر کړل خالد رضي الله عنه له يوه جنګي تاکتيک نه کار واخيسته، يو شمير لښکر يې د ميدان دواړو خوا ته په داسې توګه پټ کيناوه چې دښمن هيڅ پرې پوه نشو د دغه کار له بشپړيدو وروسته يې پر دښمن حمله وکړه، د دواړو لښکرو ترمنځ سخته جګړه پيل شوه دومره سره وجنګيدل چې نور د يوې خوا د جنګياليو صبر او زغم هم نه وو پاتې د تورو او نيزو د ډير چلښت له امله د هر يوه لاسونه شل کيدو ته نږدې وو، خالد رضي الله عنه په همدغه حساس وخت کې د ميدان دواړو خواو پټو شوو خلکو ته د جګړې امر وکړ، هغوی ډېر په دمه وو، د سترګو په رپ کې د ميدان له دواړو خواو نه پر دښمن راپرېوتل په داسې شور او ځوږ يې د تکبير نارې وهلې چې د فارسيانو ډله سره لاړه، د دغو تازه لښکرو له حملې نه يو شيبې وروسته د فارس د لښکرو حوصلې ځواب ورکړ، يوه او بله خوا تيت و پرک شول له درې خواوونه د مسلمانانو د تورو او نيزو تر بريدو لاندې وو، د تيښتې لپاره يې يوه لاره درلوده او په همغه يې منډې کړې، اندرزغر له ماتې وروسته په دې بريالی شو چې له ميدان نه روغ وتښتي خو په داسې وچه او سوځنده دښته ورپرابر شو چې له لوږې او تندې پړمخه را پرېوت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الیس جګړه

د بکر بن وائیل د قبیلې په دغه راز ماتې د عراق په عربي نژاده عیسایانو باندې اور بل شو او د خپل سردار بنو عجلان تر مشرۍ لاندې یې په اُلیس نومې ځای کې د یوځ په راټولولو پیل وکړ.

د اسلام د ستر سپه سالار خالد رضي الله عنه د لښکرو لا لږه شان دمه هم په برخه شوې نه وه چې یو بل لښکر را څرګند شو، خالد رضي الله عنه لږ شانته یوځ په خپل ځای پرېښود او له نور لښکر سره خپله د دې نوي خطرې مخې ته ورغی، دغه لښکر د بدو او عیسایانو وو چې د جګړې لپاره راغلی و، هغوی په مخکښنۍ جګړه کې ذلت امیزه شکست خوړلی و، غوښتل یې چې د خپلې بې عزتۍ انتقام واخلي، هغوی د ایران له پاچا نه هم مرسته غوښتې وه او هغه هم د خپلو وفادارو قبائیلو د مرستې لپاره بهمن جادویه ورلیږلی و، بدو د غیځ او کسات د جذبې تر اغیزو لاندې جګړه کوله خو د خالد رضي الله عنه په څېر سپه سالار پر خلاف جنګیدل او برې موندل څه اسانه کار نه وو.

د هغه سرتیري مجاهدین په داسې میړانه جنګیدل چې ساري یې نه درلوده، د هرې رسالې سپایې به د بریښنا په څېر په میدان کې ګرځیده راګرځیده، هرې خوا ته به چې د عیسایانو له خوا نه د جګړې فشار زیات شو نو مجاهدینو به بیا همغه ځای ته ځان رسولی و.

پر دغه وخت ناڅاپه د الله توره وځلیده او د بدو د سردار سر له تنه لرې ولویده، د هغه په وژل کېدو سره د نور لښکر د همت ملا هم کړه شوه، او د تیښتې نیت یې وکړ، خوله هغوی سره د مرستې لپاره راغلو ایرانیانو، هغوی تیښتې ته پرې نښودل، بلکې جګړې ته یې وهڅول، یوه شیبه مقابله جاري وه په پای کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ایرانیانو د مسلمانانو د وژونکو حملو او د تورو بې دریغه گوزارونو ته ځان ټینگ نه کړای شو، لښکر ته یې د بېرته را ستنیدو نارې ووهلې د جگړې په میدان کې یې بې شمیره مړي پرېښودل خالد رضي الله عنه چې د هغوی دغه حال ولیده نو خپلو جنگیالیو افسرانو ته یې نارې کړې چې بندیان یې کړئ، بندیان یې کړئ او که نه وي ویې وژنئ چې د فتنې ریښې له بیخه ووځي د دغه اواز په اوریدو سره د اسلام اتلان پرې ورپریوتل، بې شمېره یې بندیان کړل او په بې شمیره نورو باندې یې مینډې بورې کړې په دغه جگړه کې اویازره عرب او غیر عرب وژل شوي وو.

د عراق او عجمو د دغو فتوحاتو خبر چې امیر المؤمنین ابوبکر صدیق رضي الله عنه واوریده نو زښت زیات خوښ شو بې اختیار یې له خولې نه ووتل چې د عربو ښځې به د خالد په څېر بل زوی را نه وړلای شي.

د حیره د خلکو بغاوت

خالد رضي الله عنه ته خبر ورسیده چې د حیره خلکو بغاوت پیل کړی دی، د اسلام نومیالی اتل د دغه خبر له اوریدو سره سم له خپل توریالي لښکر سره له امخیشیا نه کوچ وکړ او د حیره ښار طرف ته په توندۍ سره روان شو، د لښکر ځینې دروند سامان یې په بیړیو کې بار کړ او د سیند له لارې بې حیره ته ولیږه سردار ازادبه په حیره کې د مسلمانانو د مقابلې لپاره موجود و.

هغه چې د خالد رضي الله عنه د راتگ اوازه واوریده نو خپل زوی یې مخې ته ورولیږه هغه د سیند د اوبو مخه بل لوري ته وگرځوله له دې امله د مسلمانانو بیړۍ په ډنډونو کې ونښتلې، خالد رضي الله عنه چې دا حال ولیده نو سمدلاسه یې له څپلو جنگیالیو سپرو سره د فرات سیند، باوقلي نومې سیمې ته ځان ورساوه د ازادبه زوی همدغلته له خپل لښکر سره دیره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی و، د اسلام زړور جنګيالي ناڅاپه ور ورسېدل او هغه يې له خپلو ملګرو سره ايسار کړل دی او ملګري يې ووژل شول تر دې وروسته خالد رضي الله عنه د سيند مخه ييرته خپل اصلي لوري ته راوګرځوله، په دې توګه ييړۍ بېرته په اوبو کې روانې شوې او الحيره ته ورسيدلې تر دې وروسته هغوی د ښار په شاوخوا سيمو کې خپل پوځيان خواره کړل او تر خپل کنترول لاندې يې راوستلي د ښار حاکم ازادبه چې د خپل زوی او کسرا له مړينې يو ځای خبر شو، نو په تيښته وتښتيده، مسلمانانو ښار محاصره کړ لږه موده وروسته د ښار خلک د کلابندۍ له حالت نه په تنګ شول او د عيسايي راهبانو په مشوره يې صلحه وکړه. د صلحې د شرايطو له تامين نه وروسته هغوی د جزيې ورکول ومنل.

کله چې د حيره د فتحې کولو کار پای ته ورسيده نو خالد رضي الله عنه د شکرانې په توګه اته رکعته نفل لمونځ وکړ او تر هغې وروسته يې خپلو ملګرو ته وويل: د مؤته د جنګ پر وخت زما په لاس کې نهه تورې ماتې شوې وې، خو څومره سخته مقابله چې له ما سره د فارس خلکو وکړه تر دې مخکې راسره هيچا نه وه کړې.

د فتحې له بشپړېدو نه وروسته خالد رضي الله عنه حيره خپل پوځي مرکز او دارالحکومت وټاکه، دا د مسلمانانو لومړی اسلامي دار الحکومت و چې له جزيرة العرب نه بهر منځ ته راغلی و.

خالد رضي الله عنه تر يو کاله پورې د اميرالمؤمنين په امر په حيره کې پاتې شو، د بې کارۍ دغه زمانه په خالد رضي الله عنه غوندې عامل انسان ډېره سخته تيره شوه، هغه څو څو ځلې خپلو ملګرو ته ويلي وو، چې که د اميرالمؤمنين ابوبکر رضي الله عنه حکم نه وای نو ما به د عياض بن غنم راتلو ته چې يو کال کېږي په دومة الجندل کې پروت دی او د سوبې او ناکامۍ احوال يې نه معلومېږي انتظار نه وای ايستلی او نه به مې هغه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل پوځ کې داخل کړی وای کله چې د ډيرې وزګارتيا او انتظار له امله د خالد سيف الله رضي الله عنه د صبر جام په موږکو راواوښت نو له حيره او انباط نه يې يو يو کس راوغوښت، د هغوی په لاس يې يو ليک د فارس د پاچا په نامه وليږه او بل يې ايراني عمالو ته ورولیږه.

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

دا ليک د خالد بن وليد له خوا نه د فارس د پاچا په نوم دی د الله جل جلاله ډېر شکر دی چې ستاسو د پاچاهۍ نظام يې ګډوډ کړ ستاسو مکر او مکاري يې ناکامه کړه او اختلاف يې در کې پيدا کړ، که چېري الله جل جلاله داسې نه وای کړی نو تاسې ته به نور زيان هم در اووښتی وای، اوس ستاسو لپاره غوره لاره دا ده چې زموږ اطاعت ومنئ، که داسې مو وکړل نو موږ به ستاسې له سيمې بلې خوا ته لاړ شو، که نه نو تاسې به له يوه داسې قوم نه ماتې وخورئ چې مرګ يې دومره خوښ دی څومره چې ستاسې ژوند خوښ دی، د ايراني عمالو په نامه يې هم همدغه راز ليک استولی و، ايراني پوځ حيره ته نږدې په انبار او عين التمر کې ډيره شوی و.

الانبار

خالد رضي الله عنه د حيره ښار د اسلامي پوځ د مرکز په توګه ټاکلی و، اوس د مسلمانو پوځيانو له پوځي اډې نه په منظمه توګه د ورځې پنځه ځلې د اذان او اقامت، غږ اوريدل کيده خالد رضي الله عنه د يو کال راهيسې په دغه ځای کې ميشت و، پر دغه خت کې جرير بن عبدالله بجلي رضي الله عنه هم له خپل پوځ سره د ابوبکر صديق رضي الله عنه په حکم د خالد رضي الله عنه پوځي اډې ته راغی خالد رضي الله عنه له څه مودې وروسته خپل پوځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرتب کړ او د انبارد ښار په لوري وخوځيده.
د اسلام د لښکرو د مقدمة الجيش مشر اقرع بن حابس رضي الله عنه و، نوموړی د جګړې د ميدان ستر اتل وو، دی د يوه داسې خوی څښتن و چې له کفارو سره له جګړې نه پرته يې نور هيڅ نه خوښيدل له همدې امله کله چې هلته ور ورسيده نو سمدلاسه يې له دښمنانو سره جګړه پيل کړه، د انبار ښار د فرات سيند پر څنډه پروت دی دغه ښار په حقيقت کې يوه مضبوطه پوځي کلا وه چې څلورو خواو ته يې ژور، ژور خندقونه کنستل شوي وو، ايراني سپايان له پولادي زغرو سره د دې کلا د هر دېوال د ساتلو لپاره ټاکل شوي وو.
د دواړو خواو پوځونو په ميدان کې سره مخامخ شول او جګړه پيل شوه، د جګړې له پيل نه مخکې اقرع بن حابس رضي الله عنه په خپل لښکر کې زر (۱۰۰۰) تنه تکړه غشي ويشتونکو ته وظيفه ورکړې وه چې د جګړې له پيل سره سم به تاسو د دښمن د مخکيني صف زر تنه په نښه کوئ او له سترګو پرته به يې په بل ځای نه ولئ، دغو زر تنو غشي ويشتونکو خپله ورسپارل شوې دنده په ښه توګه سرته ورسوله د الله جل جلاله په فضل يو غشی هم خطا نشو له دې امله د جګړې له پيل سره د دښمن له صف نه زرتنه رانسکور شول تورو ته لا چا لاس هم نه و وروړی د دښمن پوځ په دغه کار سره ډېر سخت وارخطا شو، له همدې امله مسلمانانو د دې ورځې نوم (ذات العيون) يعنې د سترګو ورځ ايښې ده، د ايرانيانو د پوځ مشر شيرزاد، چې د ساباط والي و، د دغه راز بدې ورځې په ليدلو سره يې سمدلاسه د صلحې غوښتنه وکړه، خو د هغه د صلحې شرايط خالد رضي الله عنه ونه منل، له همدې امله جګړه بيا په ډېر شدت سره پيل شوه، ايرانيانو خپل خندقونه د مسلمانانو د تورې له خرپ نه لرې او خوندي ساتلي وو خالد رضي الله عنه سمدلاسه د لښکر ټول کمزوري اوښان او څاروي حلال کړل او د خندق په

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه تنګه برخه کې یې واچول د خندق یوه برخه یې پرې ډکه کړه او مسلمانان پرې وربوري وتل.

په دغه ځای کې ایرانیانو بیا ډیر شدید مقاومت پیل کړ، خو د مسلمانانو د الله اکبر، ریږدېدونکو نارو او د تورو خرپ هغوی په شا وتنبول نږدې وچې تیښتې ته یې اړ کړي، خو شیرزاد بیا هم د صلحې غوښتنه وکړه، خالد رضي الله عنه دا ځل د هغه د صلحې غوښتنه ومنله، د صلحې په تړون کې یو شرط دا وو چې دښمنان به له مال او اسباب نه پرته یوه داسې ځای ته رسول کیږي چې له هغه ځایه د خپل هېواد سرحد ته ور داخل شي، مسلمانانو د هغوی دغه شرط منلی و، له همدې امله یې شیرزاد له خپل لښکر سره د ایران سرحد ته ورساوه او د انبار ښار له ټول پوځي سامان سره مسلمانانو ته پاتې شوه، تر دې وروسته خالد رضي الله عنه د ښار شاوخوا کلي هم تابع کړل.

عين التمر

تر دې وروسته د اسلام دغه ستر فاتح او اتل خالد رضي الله عنه زبرقان نومې سړی د ښار د حاکم په توګه وټاکه او په خپله د عين التمر، په لورې وخوځېده، عين التمر یو ښکلی ښار و چې ایرانیانو پرې حکومت کاوه، له ایرانیانو سره د دغه ښار په ساتلو کې بني ثعلب نومې غیر مسلمانه عربي قبیله هم ملګرې وه، دغه قبیلې د نبوت د درواغژن مدعي شجاع پلوی کاوه، د ښار حاکم، د ایران د ساساني کورنۍ د بهرام چوبین زوی مهران و، له هغه سره سربېره پر خپل لښکر د تمر او ثعلب قبیلې او زیاد عقه بن عقه نومې سردار هم ملګری و، عين التمر ته چې د خالد رضي الله عنه د راتګ اواز راورسیده، نو عقه مهران ته وویل، له عربو سره عرب په جګړه ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهيږي، ته موږ او خالد، سره پرېږده موږ به په خپل منځ کې سره پوه شو.
عقه له غير مسلمانانو عربو سره د خالد رضي الله عنه مقابلې ته راووت، دی لا پر اس سپور د خپل لښکر مخکې يوه خوا او بله خوا ګرځيده او صفونه يې برابرول، چې ناڅاپه يې په بريښنا وزمه سرعت سره د خالد رضي الله عنه کمند په غاړه کې ورولويده، تر څو په ځان پوهيده بيا د خپل لښکر له مخې نه د مسلمانانو د لښکر مخې ته را رسول شوی وو، د هغه پاتې پوځ چې د خالد رضي الله عنه دغه حيرانوونکي کارنامه وليده نو زړونه يې وښوئيدل او له جګړې پرته يې په ميدان کې د تيښتې ګرد پورته شو.
مسلمانانو يو زيات شمير ترينه بنديان کړل.
مهران چې د خپلو عربو ملګرو د جګړې له دې ښندونکي ډرامې نه خبر شو، په هغه هم له ويرې خولې راغلې ښار يې پريښوده او وتښتيده، ماتې خوړلي عربان کلا ته ننوتل دروازې يې په ځان پسې وتړلې او له تسليميدو څخه يې انکار وکړ، د اسلام جنګيالي وريسې شول او د کلا خلک يې له څلورو خواوو نه ايسار کړل پر دغه وخت خالد رضي الله عنه څو څو ځلې، هغوی صلحې ته را وبلل، خو هغوی له خپل ضد نه وانه وښتل، خالد رضي الله عنه ډېر په غوسه شو او جګړه يې پيل کړه، د کلا خلک چې د مسلمانانو د توري خرپ وليده نو له تسليميدو نه پرته يې بله چاره ونه ليده، له ښې سختې جګړې وروسته يې امان وغوښته، خو خالد رضي الله عنه د هغوی غوښتنه ونه منله، له يوې شيبې وروسته، هغوی مجبور شول چې له کوم شرط څخه پرته له کلا نه راووځي او وسله وغورځوي، تر دې وروسته عقه او د هغه ځينې سپايان ووژل شول، د عين التمر کلا له يوې معمولي حملې وروسته فتحه کړای شوه.
کلا ته نژدې د عيسايانو يوه کليسا وه چې څلويښت هلکان د عيسايي مذهب د زده کړې لپاره پکې اوسيدل هغوی چې له دغو حالاتو نه خبر شول

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د کلیسا دروازې يې پورې کړې، خو خالد رضي الله عنه نه پوائې دا چې هغوی ته امان ورکړ، ډېره مهرباني يې هم پرې وکړه.
تر دې فتحې وروسته خالد رضي الله عنه غوښتل چې نور هم پر مخ ولاړ شي او شاوخوا سیمې د اسلامي خلافت مرکز ته تابع کړي، خو پر دغه وخت د عیاض بن غنم رضي الله عنه یو لیک راغی چې د دومة الجندل، له ښار څخه يې خالد رضي الله عنه ته داسې لیکلي وو چې زما د دښمنانو د لښکر شمېر زښت زیات دی تاسو سمدلاسه زما مرستې ته راشئ د دغه لیک له لوستلو وروسته خالد رضي الله عنه ، له خپل خاص لښکر سره د دومة الجندل، په لورې وخوځېده، په حیره کې يې قعقاع رضي الله عنه د حاکم په توګه وټاکه.

د دومة الجندل فتحه

د عیاض رضي الله عنه په مقابل کې د عربو مغروره قبیلې لکه بني کلب، بني غسان، بني تنوخ او د بني ضخیم قبیلې مختلفو کورنیو، صف نیولی و، د جګړې په هکله د اکیدر بن مالک او جودي بن ربیعه ترمنځ اختلاف و اکیدر وویل چې جګړه کول عبث کار دی یا به صلحه وکړو، ضمناً يې دا هم ورته وویل: زه تر تاسو خالد رضي الله عنه ښه پېژنم، په اوسنۍ زمانه کې هیڅ څوک هم له خالد رضي الله عنه نه په جنګ ښه نه پوهېږي او نه د هغه هومره نیکمرغه دی، هر قوم چې له خالد سره مقابله کوي که شمېر يې هر څومره وي نو اورمرو به له ماتې سره مخامخېږي نو له دې امله تاسو زما خبره ومنئ او له مسلمانانو سره صلحه وکړئ، اکیدر هغه سړی و چې د مؤته په جنګ کې خالد رضي الله عنه بندي کړی و او هغه بیا له رسول الله صلی الله علیه وسلم سره صلحه کړې وه خو جودي او د ښار نور خلک په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره ټینګ ولاړ وو چې ارومرو به له مسلمانانو سره جګړه کوو نو له دې امله یې د اکیدر خبره ونه منله.
اکیدر هغوی سره د مخالفت له امله د هغوی ملګرتیا پرېښودله او غوښتل یې چې له دومة الجندل نه بهر کومې خوا ته لاړ شي له همدې امله د خالد پوځي اډې ته ورغی ځینې خلک وایي چې هغه یې وواژه خو ځینې نور روایتونه وایي چې هغه یې بندي کړ او مدینې ته یې ولیږه. د عمر رضي الله عنه په وخت کې خلاص شو او له مدینې نه عراق ته لاړ او هلته یې عین التمر ته نږدې په دویمه، نومي ځای کې استوګنه غوره کړه او د ژوند تر پایه هماغلته اوسیده.
خالد رضي الله عنه له خپلو فاتحو مجاهدینو سره د دومة الجندل ښار بهرني خواته لاړ، په دې توګه له یوې خوا نه عیاض بن ربیعه رضي الله عنه سنګر نیولی و او له بلې خوا نه یې د هغوی مخه نیولې وه، جودي بن ربیعه له یوه لښکر سره له کلا نه بهر راووت او له خالد رضي الله عنه سره مخامخ شو، پر همدغه وخت د هغه بل لښکر پر عیاض رضي الله عنه حمله وکړه خو د الله مرسته او د مسلمانانو د سرښندنې نتیجه وه چې دواړو لښکرو ماتې وکړه، د خالد رضي الله عنه قهرمانو مجاهدینو جودي ابن ربیعه د لښکر مشر ژوندی ونیو، د هغه پوځ وغوښتل چې له میدانه وتښتي او کلا ته ننوځي خو د کلا خلکو د مسلمانانوله ویرې نه دروازه بنده کړه په همدغه شیبه کې د اسلام سپایان توري په لاس ور ورسیدل ، یو شمیر یې ووژل او یو شمیر نور یې بندیان کړل تر دې وروسته یې په کلا حمله وکړه د کلا دننه چې څومره جنګیالي اوسېدل هغه ټول یا ووژل شول او یا بندیان کړای شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حصید، حنافس او مضیح

هغه وخت چې خالد رضي الله عنه په دومة الجندل کې په جګړه بوخت و، د حیره خلک چې د خپل مشر عقه په وژلو خوابدي وو د فارس پاچا ته یې ولیکل چې له موږ سره له حیره نه د مسلمانانو په ایستلو کې مرسته وکړئ، د حیره عربو د لیک له امله د فارس دربار خپل دوه تنه پوځي افسران زر مهر، او زور به له یوه جنګیالي لښکر سره د هغوی مرستې ته راولیږل دغه دوه افسران چې د انبار شاوخواته را ورسیدل، نو د حصید او حنافس عربي قبائیلو ته یې ولیکل چې تاسو هم له خپلو جنګیالیو سره له موږ سره ملګري شئ، قعقاع رضي الله عنه چې په حیره کې د خالد رضي الله عنه پر ځای کار کاوه او له دې حاله خبر شو نو سمدلاسه یې عبد بن فد رضي الله عنه د حصید او عروه رضي الله عنه د حنافس په لوري ولیږل، د دې لپاره چې د دغو دواړو عربو قبیلو لښکرې د فارس له لښکر سره یو ځای نشي هغوی دواړو د دغو عربو قبیلو لارې بندې کړې، په همدغه وخت کې خالد رضي الله عنه هم حیره ته راورسیده.

سره له دې چې خالد رضي الله عنه له دومة الجندل نه په دې نیت را خوځیدلی و چې د فارس د پاچا پر مرکز مداین باندې حمله وکړي خو کله چې دلته راغی او دا حالات یې ولیدل نو د قعقاع رضي الله عنه په مشوره یې پر مداین باندې له حملې کولو نه د مخه دا غوره وګڼله چې لومړی دغه لښکر ته ماتې ورکړي، د همدې پریکړې پرا ساس، قعقاع بن عمرو رضي الله عنه، تمیمي رضي الله عنه ،او ابو لیلی رضي الله عنه په ډیره چټکی سره د زوربه او زر مهر د لښکرو په لور ورغلل له بل پلوه خالد رضي الله عنه ته دا خبر هم را ورسیده چې د عقه د وینې د بدل لپاره هذیل بن عمران په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مضیح نومې ځای کې لښکر راټول کړی دی او همدارنګه ربیع بن بحیر هم په ثني او بشرکي پوځونه راټول کړي دي او دا هڅه کوي چې د زر مهر او زوربه لښکرو سره یو ځای شي.

د دغو خبرونو له اوریدو څخه وروسته خالد رضي الله عنه هم له خپل زړور او جنګیالي لښکر سره په تمر نومې ځای کې له قعقاع رضي الله عنه او ابو لیلی رضي الله عنه سره یو ځای شو، له هغه ځای نه یې قعقاع رضي الله عنه حصید او ابو لیلی یې خنافس ته ولیږل.

د حصید جګړه

قعقاع رضي الله عنه چې حصید ته ورسیده، هلته یې ولیدل چې د زرمهر او زور به لښکرو سنګر نیولی دی او د مقابلې لپاره ځانونه چمتو کوي، قعقاع له رسیدو سره سم پرې حمله وکړه په دې توګه یوه سخته جګړه پیل شوه، د فارسي لښکر یو زیات شمیر خلک ووژل شول، قعقاع رضي الله عنه د یوې بریالۍ حملې په نتیجه کې د زر مهر سر په توره غوڅ کړ، زوربه د اسلام د یوه بل نومیالي او سرښندونکي مجاهد عصمته بن عبدالله رضي الله عنه له خوا نه ووژل شو، په دې توګه ایرانیانو ماتې وکړه او د وارخطایې په حالت کې یې په تیښته پیل وکړ، د تیښتې پر وخت یو زیات شمیر د مسلمانانو له خوانه ووژل شول او یو شمېر نور یې ژوندي ونیول یو زیات شمېر یې د تیښتې په حالت کې خنافس ته ورسېدل، هلته یې لا د پښو تناکې نه وې ښې شوې چې ابولیلی رضي الله عنه ور ورسېده، د حصید جګړه یې بیرته په ذهن کې را ژوندی شوه دلته هم له همغه راز تباهۍ او مرګ ژوبلې سره مخامخ شول لنده دا چې له دې ځای نه هم د یوه بوذان نومې افسر په مشرۍ مضیح ته وتښتیدل، هلته له هذیل بن عمران سره چې د نا مسلمانه عربي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبیلو لښکر یې راټول کړی و یو ځای شول.
خالد رضي الله عنه چې د فارس د لښکر د ماتې، تیښتې او په مضیح کې د هذیل بن عمران له لښکر سره د یوه ځای کېدو له حاله خبر شو نو په پرده کې یې قعقاع رضي الله عنه ابو لیلي رضي الله عنه، عبد رضي الله عنه او عروه رضي الله عنه د اسلام د لښکر افسرانو ته ولیکل چې په یوه ټاکلي شپه ټول مضیح ته را ورسیږي په خپله هم په همغه ټاکلي نېټه مضیح ته روان شو.

د مضیح جګړه

د اسلامي پوځ ټول افسران په همغه ټاکلي شپه مضیح ته را ورسېدل، د شپې په تیاره کې یې له څلورو خوانه د هذیل پر لښکر یرغل وکړ، د هغوی ټولو د الله اکبر نعرو د هذیل له ویدو لښکریانو نه وار پار خطا کړ، کله یې چې د تکبیر نارې تر غوږ شوې او سترګې یې وغړولې، نو له ځلنده تیرو تورو سره مخامخ شول، خواران ډېر پریشانه او وارخطا شول، تر څو یې ځانونه خوځول، مسلمانانو بیا سم نیمایې له تورو نه تیر کړي وو، د دغه لښکر زیاته برخه ووژل شوه یوازې د هذیل د ډلې یو څو تنه په تیښته بریالي شول.
خالد رضي الله عنه ته دا څرګنده وه چې ربیعه بن بحیر، په ثنی او بشر نومې ځای کې له خپل لښکر سره دیره شوي دي، له همدې امله یې د مضیح له فتحه کولو نه وروسته سمدلاسه له قعقاع رضي الله عنه او ابولیلی رضي الله عنه سره یوه شپه وټاکله په خپله یې هم په همغه ټاکلي شپه ځان ثنی ته ورساوه او له درې خواو نه د ربیعه په لښکر را پریوتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ثنی او بثر فتحه

د ربیعه په وېده لښکر ناڅاپه د تورو تندر را ولوېده، د شپې تیارې او د تیرو تورو خرپ، دغه لښکریان دومره وارخطا کړل چې هیڅ یې هم له لاسه پوره نشول ټول لښکر د شپې تیارې او تیروتورو وخوړ، څه جنګي وسایل او سامان چې په ښار کې وو، هغه د اسلام جنګیالیو ترلاسه کړل، چې د غنیمت د قانون پر اساس پنځمه برخه د جنګ له بندیانو سره مدینې منورې ته ولیږله د دې جګړې په بندیانو کې د ربیعه بن بحیر، لور صابحه هم وه، هغه په مدینه کې علي رضي الله عنه په بیه واخیستله او په نکاح یې کړله، دې میرمنې نه د علي رضي الله عنه دوه اولاده عمر بن علي رضي الله عنه او رقیه بنت علي رضي الله عنها پیدا شول،عمر رضي الله عنه بن علي د پنځوس کلونو په عمر وفات شو

تر دې فتحې وروسته خالد رضي الله عنه له بثر، نه د رحناب، په لور روان شو، په رحناب کې د عقه زوی هلال، له خپل لښکر سره موجود و، خو ملګرو یې چې د اسلام د لښکرو اوازه واوریدله خپل مشر یې په میدان پرېښوده او په تیښته وتښتېدل، هلال چې دا حال ولېده، نو خپله یې هم ځان تینګ نه کړای شو، په رحناب کې د اسلام له جنګیالیو سره هیڅا مقابله ونه کړه، له دې امله خالد رضي الله عنه د فراض د ښار په لوري وخوځیده

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فراض جګړه

د خالد رضي الله عنه د ناڅاپي او تباه کوونکو بریدونو خبر د عراق په ټولو سیمه کې خپور شوی وه، له همدې امله د شاوخوا ورې غټې قبیلې چې په دښتو کې اوسېدلې ډیرې سختې ویرې اخیستې وې، هغوی خپل خیر په دې کې ولیده چې له مسلمانانو سره صلحه وکړي.
په دې توګه به چې هم خالد رضي الله عنه لښکرې هر ځای ته رسیدلې نو د هغې سیمو اوسیدونکو به اسلام یا جزیې ته غاړه اېښودله خالد رضي الله عنه له خپل پوځ سره د فرات د سیند تر څنګ د شمالي سیمو په لور حرکت وکړ، په لاره کې زیاترو قبیلو ورته د اطاعت سرونه ټیټ کړل په همدې ترڅ کې فراض ته ورسیده فراض هغه سیمه ده چې د شام، عراق او الجزیره بریدونه یکې سره یو ځای شوي دي دغه سیمه د عراق او شام په انتهایي شمالي برخه کې پرته ده، که عیاض بن غنم دومة الجندل فتحه کړی وای، نو ښایي خالد رضي الله عنه دغه ځای ته نه وای راغلی، ځکه د ابوبکر رضي الله عنه نظر دا نه و چې شام او عراق دې دواړه فتحه شي هغه یوازې دا غوښتل چې د دواړو هیوادونو په سرحدي پولو کې دې چې له جزیرة العرب سره نښتي دي، امن او صلحه وي چې ایرانیان او رومیان له دغه لوري نه پر عربو برید ونه کړای شي، خو الله جل جلاله ته دا منظوره وه چې دغه دواړه هیوادونه د خالد رضي الله عنه په لاس فتحه شي او د اسلام بیرغ پکې اوچت شي له همدې امله داسې اسباب او عوامل پیدا شول چې خالد رضي الله عنه تر دغه ځایه راشي او په دې توګه مسلمانانو ته له بري خوانه پر شام باندې د یرغل لاره پرانیستل شوه، د ایراني سرحدونو له لارې ورته پر رومیانو باندې د برید لاره خلاصه شوه، دا یو داسې معجزه وزمه کار و

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د ابوبکر رضي الله عنه په خيال کې هم نه تيريده اخر دغه ستره کارنامه د عراق او شام فتحه د داسې اتل مسلمان په لاس سرته ورسيده چې په رښتيا هم د عربو او عجمو ښځو د داسې زوی له راوړو نه عاجزې دي، خالد رضي الله عنه په فراض کې يوه مياشت تم شو.

په فراض کې له رومیانو او ایرانیانو نه پرته ډيرې نا مسلمانه عربې قبيلې هم راټولې شوې وې، دغو ټولو په ګډه سره يو ستر لښکر جوړ کړی وه، دغه خلک د خپل لښکر په څواک او برې دومره غره وو چې د اسلام د جنګياليو مجاهدينو مخې ته پخپله راووتل.

خالد رضي الله عنه هم په توندۍ سره ځان د فرات سيند غاړې ته ورساوه، له يوه شيبه وروسته ډيره خونړۍ جګړه پيل شوه، د اسلام نوميالیو مجاهدينو په دوارو لاسونو داسې تورې چلولې چې روميان ورته ګوته په غاښ شول او يوه شيبه وروسته يې په ډيره وارخطايۍ له ميدانه وتښتېدل، د هغوی تر څنګ ايرانيانو او عربو هم د خالد رضي الله عنه د ملګرو د تورې خرب ته ځان ټينګ نه کړای شو، هغوی هم له يوې شيبې وروسته ورپسې له ميدان نه ښپې سپکې کړې، مسلمانان هم ورپسې شول د جګړې ميدان هم ښه پراخه وو، څومره چې هغوی تښتېدل، هومره دوی هم ورپسې و، خالد رضي الله عنه خپلو فاتحو مجاهدينو ته حکم وکړ چې تر څو ما امر نه وي کړی تر هغې مو خپلې تورې ښې بې دريغه چلوئ له همدې امله د دښمن د وژل شوو شمېر په دغه جګړه کابو سل زره تنو ته رسيږي.

له دې سترې فتحې نه وروسته خالد رضي الله عنه تر لس ورځو پورې په فراض کې ميشت شو، تر هغې وروسته له خپل فاتح پوځ سره د ۱۲ هجري کال دذی القعدې په ۱۵ نېټه بېرته حيره ته راستون شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر شام باندې حمله

ابوبکر صدیق رضي الله عنه د ۱۳ هجري ۶۳۶ میلادي کال په پیل کې پر شام باندې له څو خواوو نه د حملې حکم ورکړ، ابو عبیده رضي الله عنه ته یې پر حمص باندې، یزید بن ابوسفیان رضي الله عنه ته یې پر دمشق، شرحبیل رضي الله عنه ته یې پر اردن او عمرو بن العاص رضي الله عنه ته یې پر فلسطین باندې د حملې حکم ورکړی و د دغو ټولو پوځي افسرانو تر قوماندې لاندې پوځ شمیر څلورویشت زرو تنو ته رسېده.
د اسلام دغه ننګیالي مجاهدین چې د عربو له بریدونو نه واوښتل نو قدم په قدم یې د رومیانو له پوځ سره مقابله پیښه شوه ځکه هغوی لا د مخه د جګړې لپاره ځان چمتو کړی و، پر دې سربېره د روم قیصر له ټول هېواد نه پوځونه راټول کړي وو او د جلا جلا افسرانو په مشرۍ یې د مسلمانانو مقابلې ته را استولي وو، د دغو حالاتو په نظر کې نیولو سره د اسلام افسرانو پرېکړه وکړه چې ټول پوځونه باید یو ځای شي او امیرالمؤمنین ابوبکر صدیق رضي الله عنه ته یې ولیکل چې د مرستې لپاره نور پوځونه راولیږي له همدې امله خالد رضي الله عنه هم چې د عراق د فتحه کولو قومانده ورکړې شوې وه له هغه ځایه دمشق ته راروان شو. له بل پلوه د روم قیصر هم د مسلمانانو د مقابلې لپاره یو ستر پوځ رالیږلی و، دغه پوځ چې اجنادین نومې سیمې ته راورسیده نو هماغلته یې د جګړې لپاره ترتیبات پیل کړل.
خالد بن ولید رضي الله عنه او ابو عبیده بن جراح رضي الله عنه له خپلو لښکرو سره د اجنادین په لوري وخوځېدل نورو افسرانو ته یې ولیکل چې اجنادین ته ځان را ورسوي په دې توګه شرحبیل رضي الله عنه، یزید رضي

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله عنه او عمرو بن العاص رضي الله عنه هم په خپل وخت اجنادین ته راورسیدل، خالد رضي الله عنه تر ټولو د مخه حمله وکړه له یوې ډیرې اوږدې او خونړۍ جګړې وروسته چې درې زره مسلمانان پکې شهیدان شول فتحه وشوه دغه جګړه د ۱۳ هجري کال د جمادي الاول په ۲۸مه نېټه پیښه شوې وه.

خالد رضي الله عنه چې له دغې جګړې نه خلاص شو نو بېرته یې د دمشق لوري ته مخه وکړه، هلته چې ورسېده نو ښار یې له هرې خوانه محاصره کړ، دغه محاصره دابوبکر صدیق رضي الله عنه په وخت کې پیل شوه، خو فتحه یې د عمر رضي الله عنه په وخت کې پای ته ورسیدله.

د دمشق جګړه

دمشق د شام ستر مرکز و، څرنګه چې عربان له ډېرو پخوا زمانو نه د سوداګرۍ لپاره دمشق ته راتلل، نو د دغه ښار د عظمت او ښکلا اوازه په ټولو عربو کې خپره وه، له همدې امله خالد رضي الله عنه په ډېر اهتمام سره د ښار د کلابندۍ پلان جوړ او عملي کړ، د ښار د سترو دروازو د ساتنې لپاره یې هغه ستر ستر افسران وټاکل چې د شام د ګڼو ولایتونو د فتحه کولو لپاره ټاکل شوي وو، په دې توګه عمرو بن العاص رضي الله عنه د توما او شرحبیل رضي الله عنه د الفرادیس، ابوعبیده رضي الله عنه په الجاثیه دروازو باندې وټاکل شول، په خپله خالد رضي الله عنه ، له پنځه زره پوځ سره باب الشرق ختیځې دروازې ته نږدې دیره شو.

عیسایانو چې د دغې محاصرې انتظامات، ترتیبات او سختي ولېدله، نو همت یې بایلوده، د هغوی جاسوسان به د مسلمانانو د لښکر منځته راتلل او لیدل به یې چې پوځ په ډېر خوښۍ او ځوږ سره د دې فتحې لپاره لیواله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي هر سپايي د ثبات او ټينګکار اتل ښکاري، خو سره له دې هم د روميانو زړونه په دې ډاډه وو چې هرقل لا ژوندی دی او له حمص نه مرستيال پوځونه را خوځيدلي دي.
خالد رضي الله عنه ضرار ته له دوه زره سورو سره حکم وکړ چې ته به د اسلام د لښکر د ساتنې لپاره شاوخواته ګرځې راګرځې خو ضرار رضي الله عنه عرض وکړ، چې دغه کار خو بالکل زما د طبيعت خلاف دی، زه خو له دښمن سره مخامخ جګړې ته ليواله يم، خالد رضي الله عنه ورته وويل چې تاته اجازه ده هر چېرته دې چې دښمنان پيدا کول له تورې نه يې تيروه.
عيسايانو فکرکاوه چې د عربو خلک د زغملو توان نه لري نو له دې امله که موږ لږ شان جګړه اوږده کړو له يوې خوا به ژمی راشي او دا خلک به له يخنۍ نه تنګ شي او له بلې خوا به د قيصر پوځونه هم زموږ مرسته ته راشي، خو د دوی دواړه اميدونه له خاورو سره برابر شول، ځکه مسلمانانو د يخنۍ په وړاندې داسې مقاومت وښود چې په حملو کې يې هيڅ کمی را نغی او له بل پلوه خالد رضي الله عنه ذوی الکلاع نومي افسر له يوه تکړه پوځ سره له دمشق نه يو ميل لرې وليږه چې که دمشق ته مرستيال پوځونه راشي مخه يې ونيسئ او موږ پرې خبر کړئ له همدې کبله هرقل چې کوم پوځونه له حمص نه راليږلي وو د هغوی مخه ونيول شوه جګړه له څلورو خوانه په ښار باندې پيل شوې وه، د دمشق خلک له هرې خوا نه کلابند وو، يو شمير خلکو يې د صلحې مشوره وکړه، خو د ښار مشر توما دغه خبره ونه منله
په پای کې د ښار خلکو توماته وويل چې موږ به تر څو پورې په دغه راز حالت کې ژوند کوو يا له کلا نه بهر شه او له دښمنانو سره مقابله وکړه يا پاچا ته د مرستې لپاره ليک ور واستوه، توما هغوی ته وويل: کله چې مسلمانان پر ښار حمله وکړي نو موږ به د ديوالونو له سره پر هغوی باندې د غشو او تيږو باران جوړ کړو، په دې توګه به يو څو ورځې تيرې شي او مرستيال پوځونه به راورسيږي، کله چې له مرکز نه دغه مرستيال پوځونه راورسېدل نو بيا به له کلا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه بهر پر هغوی يوه سخته حمله وکړو او ماتې يې ورکړو.
يوه ورځ همداسې تيره شوه خو بله ورځ د اسلام برمياليو مجاهدينو له ځلور خواوو نه پر کلا باندې د غشو او تيږو باران جوړ کړ، په دغه منځ کې د شرحبيل بن حسنه رضي الله عنه څو ملګري زخميان شول او ايبان بن سعيد رضي الله عنه په شهادت ورسيده د ايبان رضي الله عنه ښځې چې د خپل ميړه د شهادت خبر واوريده نو په وسله يې ځان سنبال کړ او د شرحبيل رضي الله عنه په لښکر کې داخله شوه، د ښار مشر توما چې د شرحبيل رضي الله عنه ملګري ټپيان او خواره واره وليدل نو له خپل پوځ سره له دروازې نه بهر راووت شرحبيل رضي الله عنه چې توما وليده نو خپلو ملګرو ته يې وويل چې لږ پر شا ولاړ شئ هغوی چې لږ پرشاولاړل نو توما داسې فکر وکړ چې مسلمانانو شکست خوړلی دی او تښتي، خو يوه شيبه وروسته د اسلام جنګياليي پيرته د توما له ملګرو نه راتاو شول، د اپان بن سعيد رضي الله عنه ښځه هم لږ شان لرې ولاړه وه پر دښمنانو يې د غشو باران جوړ کړی وه، د هغې يو ګوزار هم نه خطا کيده.
توما چې لږ رامخکې شو نو له شرحبيل رضي الله عنه سره مخامخ شو، دواړو خپلې تورې له تيکې نه راوايستلې او پر يوه بل يې ګوزارونه پيل کړل، توما په پرله پسې توګه په شرحبيل رضي الله عنه ګوزارونه کول، خو شرحبيل رضي الله عنه هم په ډېره مېړانه دفاع کوله، پر دغه وخت د سعيد بن ايان رضي الله عنه ښځې د توما سترګه په نښه کړله، او د غشي په يو ګوزار يې پرې سوری کړه، په دغه کار سره توما د وار خطايی په حالت کې پر شا ولاړ او له خپل لښکر سره يې د کلا په لوري منډه کړه مسلمانان هم ورپسې شول، خو کلا ته چې ورننږدې شول نو د کلا خلکو پرې له پاسه د تيږو او غشو باران جوړ کړ په دغه الغاء تلعاو کې توما بيرته له خپل لښکر سره کلا ته ننوت او دروازې يې په ځان پسې وتړلې څو ورځې وروسته د اسلام دښمنانو د شپې له خوا نه له هرې دروازې نه يوه يوه رساله پر مسلمانانو باندې د شبخون لپاره راوليږله خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خالد رضي الله عنه کله دومره بې خبره وو چې دښمن یې په دومره معمولي پلان رانښکیل کړای شي، هغه مخکې تر مخکې په هره خیمه کې وسله وال ساتونکي ټاکلي وو، هغوی په ډېر دقت سره څوکۍ کوله سربېره پر دې یې ضرار بن ازور رضي الله عنه هم له دوه زره سپرو سره د دغه کار لپاره ټاکلی و، له همدې امله څنګه چې دښمنان له کلا نه را ووتل، مسلمانانو ورته ځانونه چمتو کړل له هرې خوانه یې په ډېره مېړانه ورسره مقابله وکړه، په زرګونو تنه دښمنان په دغه شپه ووژل شول، په دغه جګړه کې د شرحبیل رضي الله عنه مېړانه د ستاینې وړ ده.

د دمشق فتحه

د شپې له ناڅاپي یرغل نه چې دغه جګړه پیل شوه تر څو ورځ یې دوام وکړ، د اسلام دښمنانو په زرګونو مړي په میدان کې پرېښودل او دې ته اړ شول چې بېرته کلا ته ننوزي، د هغوی مشر توما چې د خپل لښکر ماتې ولیده چې کلا ته ګوډ او مات راننوتل نو ډېر سخت خپه شو او ویرې واخیست، هغه دا ګومان کاوه چې د شپې په همدغه ناڅاپي حمله به د مسلمانانو کار پای ته ورسوم، خو سربېره پر دې چې مسلمانان یې د کلا له دروازوته یو ګام په شا تګ ته اړ نه کړای شول، پخپله یې هم ډېر مالي او ځاني تاوان ولیده.

د کلا نورو مشرانو چې د جګړې نتیجه ولیده، په ډېره غوسه یې توما ته وویل، موږ خو مخکې درته ویلي وو چې مسلمانانو ته په جګړه کې څوک ماتې نشي ورکولای. که اوس هم ته زموږ د صلحې مشوره نه منې نو موږ به پخپله له مسلمانانو نه امان وغواړو، توما هم چې د جګړې نتیجې یې د ثبات پښې ښویولې وې، د هغوی مشورې ته له ناچارۍ نه غاړه کېښوده، ابو عبیده رضي الله عنه ته راغی او د صلحې غوښتنه یې وکړه، ابو عبیده رضي الله عنه د هغه د صلحې غوښتنه ومنله خو خالد رضي الله عنه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلحې له تړون نه خبر نه و، هغه په خپل خاص جنګي مهارت سره ختیځه دروازه ماته کړه او ښار ته له خپلو تورزنو سره ورننوت په یوه شیبه کې یې د اسلام په زړګونو دښمنان له تورو تېر کړل.

ابو عبیده رضي الله عنه چې دمشق ته د خالد رضي الله عنه له ننوتلو نه خبر شو نو سمدلاسه یې هغه د صلحې له تړون نه خبر کړ، خالد رضي الله عنه په دې خبره حیران شو چې دا څنګه صلحه شوه، موږ خو ښار ته د تورې په زور را ننوتلي یو، خو په پای کې دا پرېکړه وشوه چې توما او د هغه ملګري دې له کلا نه ووځي، په دې توګه د دمشق ښار د اسلام د ننګیالیو مجاهدینو په لاس فتحه شو د دې پر تمینې فتحې خبر د غنیمت له مال سره د اسلامي خلافت مرکز ته واستول شو.

د خلافت مرکز ته د استازي له رسیدو نه څو ورځې د مخه امیرالمؤمنین ابوبکرصدیق رضي الله عنه وفات شوی وه او د هغه پر ځای عمر رضي الله عنه د خلافت چارې سنبال کړې وي هغه چې د دغې سترې فتحې خبر واورېده نو ډېر خوښ شو.

د شام عامل

د اسلام د دغه ستر فاتح او مجاهد جنرال خالد بن ولید رضي الله عنه د تورې په خرپ سره تر شپاړسم هجري کال پورې ټول شام د اسلامي خلافت یوه برخه شوه، د شام تر فتحه کولو وروسته د دې خبرې لپاره هم ضرورت و، چې هلته د خلافت له خوا نه یو تورزن او مدبر حاکم وټاکل شي چې دغه نوی مسلمانه سیمه اداره او کنترول کړای شي، په دغه کار کې هم خالد رضي الله عنه پوره پوره برخه واخیستله، د شام خلکو ته که د خالد رضي الله عنه د تورې جوهر د جګړې په میدان کې ښکاره او تثبیت شوی و نو، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت په تدبر او سالمه اداره کې هم د هغه په اسلامي اخلاقو او جوهر معترف شول، خالد رضي الله عنه د اسلامي خلافت د دربار له خوا نه د شام د هغې برخې عامل یعنې ستر حاکم وټاکل شو چې د روم د پاچا هرقل د امپراطورۍ بریدونه ترې نه پیل کیږي، خالد رضي الله عنه په دغه سرحدي سیمه کې چې کلونه کلونه یې د رومیانو د برچې او نیزې تر سیورې لاندې ژوند کړی وه داسې نظم او انتظام منځته راوسته چې هیڅکله هم چا د فتنې او شرارت را منځ ته کولو ته زړه ښه نه کړای شو.

خالد رضي الله عنه کابو په یو سلو پنځه ویشت (۱۲۵) جګړو کې ګډون کړی وه، حملې یې کړي دي او مقابلې یې کړي دي، د هغه وخت حمله او یا دفاعي مقابله هم د نن ورځې د جنرالانو په څېر نه وه چې د میز پر سر د جګړې نقشه او پلان جوړ کړي او په خپله ورته په کوم ګوښه ځای (Operation Room) یا د عملیاتو خونه کې بې غمه او خوندي ناست وي.

د خالد رضي الله عنه زیاتره جګړې داسې دي چې په هغو کې تر هر چا مخکې دی د جګړې میدان ته ور وتلی دی او د دښمن له خطرناکو اتلانو سره یې پنجه ورکړې ده، د مؤته په جګړه کې د خالد رضي الله عنه په لاس کې نهه (۹) توري ماتې شوې وې، لکه څنګه چې درنو لوستونکیو ولوستل په زیاتره جګړو کې د هغه یوې خطرناکې او بریالۍ حملې او بې سارې شجاعت د جګړې د برې او ناکامۍ پریکړه کړې ده، د دښمن د لښکر د نومیالیو سردارانو سرونه د خالد رضي الله عنه په لاس له سره پیل شوي دي او په نتیجه کې، د نور لښکر د ارادې ماتۍ نړیدلې ده، د یوه روایت پر اساس د هغه په ټول وجود کې داسې ځای نه وه چې د زخم او ټپ نښه پرې نه وي، هغه ددې لپاره په دومره جوس او ځوږ جهاد کاوه او د دښمن د لښکر د تیرو تورو څنګل ته به یې ور دانګل چې د شهادت لوړ مقام یې په نصیب شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خالد رضي الله عنه غزل

په اولسم (۱۷) هجري کال کې د شام له فتحې نه وروسته د خالد رضي الله عنه د غزل مسئله هم یوه ډېره ستره پېښه ده.
په دغه برخه کې د عامو مورخینو نظر دا دی چې عمر رضي الله عنه د خلافت د چارو له سنبالولو سره سم لومړی حکم د خالد رضي الله عنه د معزولۍ په برخه کې صادر کړ، خو دا خبره سمه نه ښکاري.
حقیقت دا دی چې عمر رضي الله عنه له ډېرې مودې راهیسې د خالد رضي الله عنه د ځینې بې اعتدالیو له امله ناراضه وو، خو سره له دې یې هم د خلافت په پیل کې هغه ته هیڅ هم ونه ویل د خالد رضي الله عنه دا عادت وو چې د لښکر د خرڅ او مصارفو پانې او اسناد به یې د خلافت دربار ته نه لیږل له همدې امله عمر رضي الله عنه هغه ته ولیکل چې په راتلونکي کې دې مسئلې ته پاملرنه وکړې خو په ځواب کې خالد رضي الله عنه ورته لیکلي وو چې زه د ابوبکر رضي الله عنه له زمانې راهیسې همداسې کوم اوس له خپل پخواني عمل نه نښم او وښتلای څرګنده خبره ده چې د عمر رضي الله عنه په څېر خلیفه دغه راز خود مختارۍ نشوای زغملای په داسې حال کې چې د بیت المال د پیسو مسئله هم په کې وي، له همدې امله یې خالد رضي الله عنه ته ولیکل چې ته یوازې په دې شرط سپه سالار پاتې کیدای شې چې د پوځ د مصارفو حساب تل د خلافت مرکز ته را واستوې خالد رضي الله عنه دغه شرط نه و منلی همدا لامل و چې هغه یې د پوځ له سپه سالارۍ نه معزول کړ، حافظ ابن حجر رحمه الله دغه پېښه په الاصابه نومې کتاب کې د خالد رضي الله عنه د پېژندنې په برخه کې په تفصیل سره لیکلې ده، خو سره له دې یې هم هغه بالکل نه و معزول کړی بلکې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو عبيده رضي الله عنه امين الامت تر قوماندې لاندې و.
تر دې وروسته په همدغه کال ۱۷ هجري ۶۳۸ ميلا دي يوه بله پيښه داسې وشوه چې خالد رضي الله عنه يو شاعر ته لس زره روپۍ انعام ورکړ. کاتبانو دغه پيښه عمر رضي الله عنه ته وليکله، عمر رضي الله عنه ابو عبيده بن الجراح رضي الله عنه ته وليکل چې که خالد رضي الله عنه دغه پيسې له ځانه ورکړي وي نو اسراف يې کړی دی او که د بيت المال له پيسو نه يې ورکړي وي نو خيانت يې کړی دی، په دواړو صورتونو کې د عزل وړ دی.
د خالد رضي الله عنه د عزل کيفيت هم د اوريدو وړ دی. د خلافت هغه استازي چې د خالد رضي الله عنه د عزل مکتوب راوړی وه، له هغه نه يې په عام مجلس کې پوښتنه وکړه، چې: دا انعام تا له کوم ځايه ورکړ؟ که خالد رضي الله عنه په خپله تېروتنه اقرار کړی وای نو د عمر رضي الله عنه حکم دا و چې له سزا نه يې تېر شي، خو هغه د خپلې تېروتنې منلو ته چمتو نه و، د خلافت استازي مجبوراً د عزل د علامې په توګه د هغه له سره خولۍ راښکته کړه او د هغه د سر غړونې په توګه يې د هغه پګړۍ د هغه له غاړې نه تاوه کړه.
د دې پيښې ساری د نړۍ په تا ريخو کې نه ليدل کېږي چې دومره ستر سپه سالار چې ساری يې په ټوله اسلامي نړۍ کې لا څه چې په ګرده نړۍ که هم نه لېدل کيده او هغه چې توري او ميړانې يې د ارتداد د وخت د فتنې ريښې داسې له بيخه ايستلې وې چې تر مودو مودو پورې يې چا نوم پر خوله نشوای اخيستلای.
هغه چې د تورې خرپ يې تل د جګړې نقشه او مخه د اسلام په ګټه بدله کړې وه. هغه چې د کفر په وړاندې يې په (۱۲۵) يو سلو پنځه ويشت جګړو کې برخه اخيستې وه، هغه چې په تورې سره يې د شام او عراق د قسمت پرېکړه شوې وه او بالاخره هغه چې رسول الله صلی الله عليه وسلم ورته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیف الله لقب ورکړی وه.

هغه ته نن د خلافت د یوه معمولي استازي له خوا نه د خپل فاتح لښکر په منځ کې په دې توګه سزا ورکول کېده او د هغه له خولې نه اه او سپن قدرې هم ونه وت، دغه پېښه له څو اړخه د غور وړ ده.

له یوې خوا نه خو د دومره ستر سپه سالار نیک نفسي او حق پرستي ښيي، له بلې خوا نه د عمر رضي الله عنه خلافت د عدالت، د نظم او دسپلین برم او جلال ښيي، چې خالد رضي الله عنه د عراق او شام فاتح د یو سلو پنځه ویشت (۱۲۵) جګړو فاتح جنرال سره حساب کولای شي او هغه ورته غاړه ږدي، له دې پېښې نه د دغه وخت د اسلام د مجاهدینو د شرعي اطاعت احساس هم ښه څرګند یدای شي.

خالد رضي الله عنه چې مدینې ته راغی نو د عمر رضي الله عنه حضور ته راغی او ورته ویې ویل: ای امیرالمؤمنین! قسم په الله جل جلاله تاسو زما په برخه کې انصاف نه دی کړی.

عمر رضي الله عنه ترې نه پوښتنه وکړه: تاسره دومره شته د کومه شول؟

خالد رضي الله عنه وویل دا ټول زما د غنیمت برخه ده که له اویازره روپیونه چې زما برخه ده هر څومره زیاتې شوې زه به هغه بیت المال ته تحویل کړم.

له حساب نه وروسته شل زره روپۍ زیاتې شوې، سمدلاسه یې بیت المال ته تحویل کړې.

عمر رضي الله عنه د خالد رضي الله عنه په دغه شریفانه عمل ډېر خوښ شو او ورته ویې ویل: خالد! په الله جل جلاله قسم چې ته ماته ګران یې او زه ستا عزت هم کوم.

تر دې وروسته عمر رضي الله عنه خپلو ټولو عاملینو ته لیکونه ولېږل چې ما خالد رضي الله عنه د خیانت له امله نه دی معزول کړی او نه ترې نه زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناراضه یم ریښتیا خبره دا ده چې له ډیرې مودې راهیسې لیدل چې ورځ په ورځ ورسره د خلکو مینه د یو فاتح سپه سالار په توګه زیاتیږي، ما له دې امله د هغه معزولول غوره وګڼل چې خلک په دې پوه شي هر څه الله جل جلاله کوي، د دغو پیښو په نظر کې نیولو سره یوه نکته سنج او دقیق سړی په اسانۍ سره پوهیدلای شي چې د خالد رضي الله عنه ۰ عزل اسباب او عوامل څه وو او څه مصالح پکې پټ وو

خو خالد رضي الله عنه د هغه په لښکر کې د یوه ځلانده او فاتح ستوري په حیث ځلیده او تر پخوانۍ لا زیات ایثار او قربانۍ یې په هر جګړه کې ښندله

د خالد رضي الله عنه وفات

خالد سیف الله رضي الله عنه به د ژوند په پای کې هر چاته خپل زخمونه ورښودل اوویل به یې، افسوس زه داسې مرم لکه کوم ډارن انسان چې ومري او یا کوم اوښ خپلې وروستۍ سلګۍ وهي، زما ارزو دا وه چې زه د جګړې په میدان کې شهید شم

د اسلامي نړۍ دغه ستر مجاهد او فاتح جنرال، خالد بن ولید رضي الله عنه د شهادت په اسره له دې فاني دنیا نه نیمه خوا ولاړ او په ۲۱ هجري کال کې د خپل حقیقي خالق حضور ته ورغی

امیر المؤمنین عمر فاروق رضي الله عنه د توریالي خالد رضي الله عنه په مړینه ډیر خواشینی و، اوښکې یې بالکل نه دریدلې، ویې فرمایل:

دغه زیان د ټولو مسلمانانو لپاره د تلافي او جبران وړنه دی، هغه خالد رضي الله عنه د اسلام لپاره ستره فاتح او د دښمنانو لپاره یو ستر شکست او دهشت و، کله چې عمرفاروق رضي الله عنه د خالد رضي الله عنه جنازې ته حاضر شو نو پر مبارک مخ یې د اوښکو سیلاب را روان و

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماحذونه

۱- القران الکریم

۲- اسدالغابه في معرفة الصحابه، ابن اثیر ابي الحسن علي، د چاپ ځای دارابن حزم لبنان بیروت، د چاپ کال ۱۴۲۵ هـ ق.

۳- الاصابه في تمیزالصحابه، ابن حجر العسقلاني ، د چاپ ځای دارالفکر لبنان بیروت، د چاپ کال ۱۴۲۸ هـ ق.

۴- البدایه والنهایه، ابن کثیر ابي الفداء اسماعیل د چاپ ځای دارابن حزم لبنان بیروت د چاپ کال ۱۴۳۰ هـ ق.

۵- حیاة الصحابه، کاندهلوي محمد یوسف، د چاپ ځای دارالحدیث القاهره د چاپ کال ۱۴۲۸ هـ ق.

۶- روشن ستاره مفتي عبدالستار، د چاپ ځای اداره تالیفات اشرفیه ملتان پاکستان ، د چاپ کال ۲۰۰۸ م

۷- د اسلام څلور ستر فاتحین، ستانکزی محمد نسیم ، د چاپ ځای مسلم خپرندویه ټولنه جلال اباد د چاپ کال ۱۳۹۴ هـ ش.

۱۳۹۷/۵/۱۱ نیټه ساعت AM12:37

[illegible] کار مکمل شوه

پی ډي ایف کوونکی: عزت الله سلطانزی

Fb: EzatUllah sultanzai

(c) ketabton.com: The Digital Library

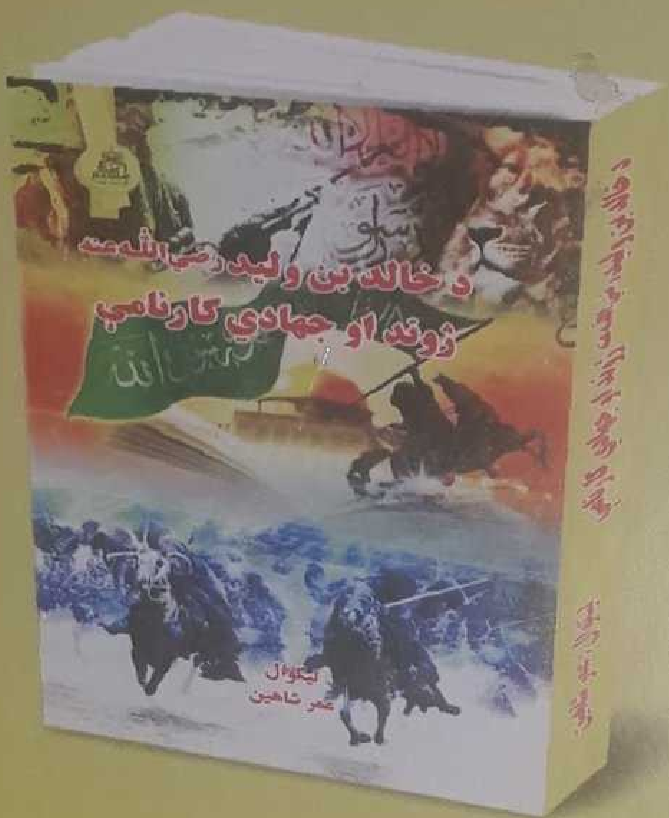

چاپ چارې:
د مسلم خېرندویه ټولنې تخنیکي څانګه
۰۷۹۲۰۳۰۶۷۷ - ۰۷۹۳۰۷۳۰۸۰
muslim_pub@yahoo.com

Designed by: Ab. Hadi Asar

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library